

WEGWIJZER
JEUGD EN VEILIGHEID

Werkproces aanpak problematische jeugdgroepen en groepsgedrag

Het 7-stappenmodel

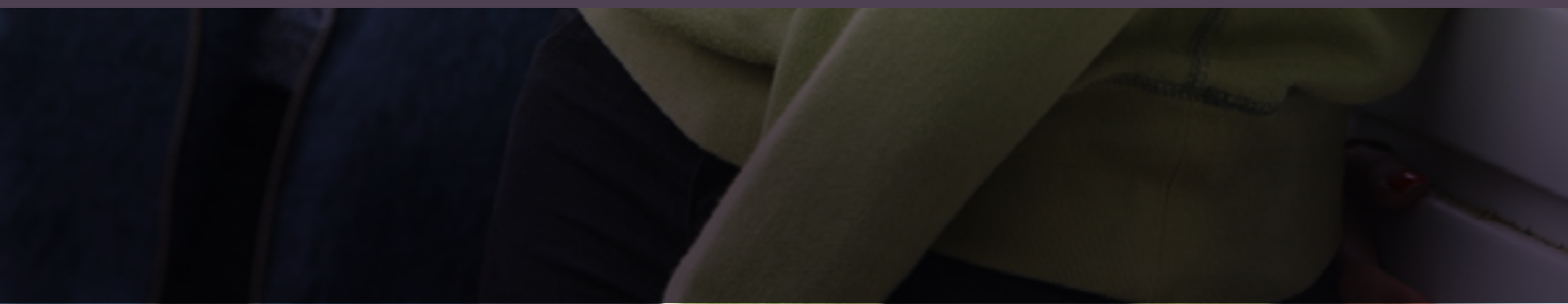

Inhoud

1 Inleiding 4
1.1 Het 7-stappenmodel is vernieuwd 4
1.2 De aanpak van jeugdgroepen en jeugdnetwerken 4
1.3 Betrokken partijen bij de aanpak 5
1.4 Leeswijzer 5

2 Werken met het 7-stappenmodel 7
2.1 Kernbegrippen 7
2.2 De 7 stappen worden dynamisch doorlopen 8
2.3 Gebieds-overstijgende jeugdgroepen en meerdere jeugdgroepen per gemeente 9

3 De 7 stappen 11
Stap 1. Signalen over groepsgedrag delen 11
Stap 2. Beoordelen groepsgedrag 12
Stap 3. Groepsduiding en concept plan van aanpak opstellen 17
Stap 4. Adviseren en prioriteren 20
Stap 5. Vaststellen plan van aanpak 21
Stap 6. Uitvoeren en monitoren plan van aanpak 22
Stap 7. Afschalen en evalueren 23

4 Integreer online werken in het 7-stappenmodel 25

5 Gegevens verwerken in het 7-stappenmodel 27
5.1 Modelconvenant jeugdgroepaanpak 27
5.2 Uitgangspunten bij de omgang met persoonsgegevens 27
5.3 Gegevens verzamelen en uitwisselen 28
5.4 Verzamelen van online gegevens 28
5.5 De convenantpartners en incidentele deelnemers 29
5.6 Uitwisselen van informatie met incidentele deelnemers 29
5.7 College van B en W en gegevensverstrekking uit het sociaal domein 31
Stroomschema convenant groepsaanpak 32

6 De persoonsgerichte aanpak Zorg en Veiligheid (PGA Z&V) 34
6.1.1 Aanmelding bij leerplichtambtenaar, sociaal domein en PGA Z&V 34
6.1.2 Knip in gegevensuitwisseling tussen groepsaanpak en PGA Z&V 35
6.1.3 Afstemming tussen jeugdgroepenoverleg en PGA-overleg 36

Bijlagen 38
Bijlage A - Partijen en hun rol in de groepsaanpak 38
Bijlage B - Informatievragen 41
Bijlage C - Rol van jongerenwerker en politie voor online informatie 43
Bijlage D - Afstemming tussen jeugdgroepaanpak en PGA Z&V 45
Bijlage E - Jongerenwerk en de groepsaanpak 46
Bijlage F - Werkvormen voor het maken van de groepsduiding 49
Bijlage G - Duidingsinstrument problematische jeugdgroepen en groepsgedrag – Bureau Beke 50
Bijlage H - Methodologische verantwoording herijking 59

Colofon 61

1 Inleiding

1.1 Het 7-stappenmodel is vernieuwd

Sinds 2016 bestaat het 7-stappenmodel voor de aanpak van problematische jeugdgroepen en groepsgedrag. Gemeenten en de partners in het veiligheidsdomein, het sociaal domein en de strafrechtpartners maken hier gebruik van. Zij gaven aan dat het 7-stappenmodel niet meer goed aansluit bij de manier waarop problematische jeugdgroepen zich tegenwoordig manifesteren. Sociale media hebben een meer prominente rol ingenomen in het leven van jongeren. Jeugdgroepen zijn ook veel vaker buiten de gemeentegrenzen actief. En jeugdgroepen hebben vaker de structuur van een jeugdnetwerk met een fluïde karakter.

Reden voor een herijking van het model. Met kennis uit de praktijk en wetenschappelijke inzichten is het 7-stappenmodel aangepast en uitgebreid. Het gaat om het gebruik van online informatie, de positie van de groepsscan, een verheldering van de mogelijkheden voor gegevensuitwisseling tussen partijen en een scherpere rolverdeling van de partners. Ook is een bijlage toegevoegd over de positie van de jongerenwerker in de groepsaanpak. In bijlage H staat hoe de herijking is uitgevoerd. Tot slot -maar niet onbelangrijk - is ook de benaming van enkele stappen gewijzigd.

Het is belangrijk dat je als lezer dit document zorgvuldig tot je neemt. Een belangrijk en nieuw hoofdstuk gaat over privacy en gegevensdeling. Die informatie vraagt om bijzondere aandacht zodat je deze op de juiste manier kunt toepassen in de praktijk.

1.2 De aanpak van jeugdgroepen en jeugdnetwerken

Het 7-stappenmodel beschrijft de aanpak van problematische jeugdgroepen en fluïde netwerken op hoofdlijnen, schetst een heldere rolverdeling tussen de betrokken partijen (bijlage A) en biedt handvatten voor de informatieoverdracht.

De aanpak van jeugdgroepen- en netwerken volgens het 7-stappenmodel draagt bij aan de volgende doelen:

- beëindigen of verminderen van problematisch groepsgedrag;
- verminderen van criminaliteit en overlast;
- versterken van de sociale positie van jongeren en het bieden van perspectief;
- verstoren van negatieve groepsdynamiek;
- voorkomen van aanwas bij de groep;
- voorkomen van doorgroei naar criminele netwerken.

De aandacht in de aanpak gaat uit naar de jongeren die problematisch groepsgedrag vertonen. Denk er ook aan om de broertjes en zusjes van deze jongeren in de gaten te houden. Je wilt voorkomen dat zij zich aansluiten bij de groep.

1.3 Betrokken partijen bij de aanpak

De convenantpartners

In de aanpak van problematische jeugdgroepen ligt de regie bij de burgemeester. Op grond van zijn OOV-taken is hij verantwoordelijk voor het organiseren van de samenwerking met de verschillende convenantpartners. In de basis zijn dit de partners in de lokale driehoek: de burgemeester, politie en Openbaar Ministerie. Daarnaast zijn het jongerenwerk en de (jeugd)boa's partners bij het in beeld brengen van de

groep en het komen tot een juiste aanpak. (Lees ook bijlage A). Deze partners kunnen voor een aanpak waar nodig persoonsgegevens uitwisselen over de groepsleden. De afspraken en verantwoordelijkheden worden in een convenant vastgelegd. Hiervoor is een landelijk Modelconvenant jeugdgroepaanpak beschikbaar. Lees hier meer over in hoofdstuk 5 Gegevens verwerken in het 7-stappenmodel.

De procesregisseur groepsaanpak van de gemeente heeft de regie in de uitvoering namens de bovengenoemde convenantpartners. Met elkaar brengen zij de jeugdgroepen in beeld, bepalen of en hoe de groepen moeten worden aangepakt en voeren het plan van aanpak uit.

Samenwerking met derden

Om tot een goede aanpak op groepsniveau te komen, is soms ook samenwerking nodig met andere partijen dan de convenantpartners. Het kan dan bijvoorbeeld gaan om lokale partijen/instanties zoals een leerplichtambtenaar, een school, een lokaal (wijk) team, of een woningcorporatie. Ook kan afstemming nodig zijn met justitiële organisaties zoals de (jeugd) reclassering, Halt of de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK). De mogelijkheden voor het uitwisselen van persoonsgegevens met andere partijen dan de convenantpartners zijn echter beperkt, waardoor zij geen vaste deelnemer kunnen zijn aan het casusoverleg tussen convenantpartners (het 'jeugdgroepenoverleg'). Afstemming met hen zal in eerste instantie gericht moeten zijn op de geconstateerde problematiek die de groep veroorzaakt en de groepsgerichte maatregelen die daartegen genomen kunnen worden. Vanaf paragraaf 5.5 gaan we nader in op de mogelijkheden die er zijn voor afstemming met niet-convenantpartners.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 komen de kernbegrippen en de dynamiek van het 7-stappenmodel aan bod. Hoofdstuk 3 beschrijft de 7 stappen. Hoofdstuk 4 gaat over het online werken in het 7-stappenmodel. Hoofdstuk 5 bevat de mogelijkheden voor gegevensverwerking. Hoofdstuk 6 gaat in op de persoonsgerichte aanpak Zorg en Veiligheid.

In bijlage A staat een toelichting op de taken en rollen van de betrokken partijen. In de andere bijlagen staan informatievragen bij het doorlopen van de 7 stappen (bijlage B), de rol van de jongerenwerker en de politie voor het verzamelen van online informatie (bijlage C), de werkwijze voor afstemming tussen jeugdgroepaanpak en de persoonsgerichte aanpak Zorg en Veiligheid (PGA Z&V, bijlage D), jongerenwerkers, de beroepscode en problematische jeugdgroepen (bijlage E), werkvormen voor het gezamenlijk in kaart brengen van een jeugdgroep (bijlage F), het duidingsinstrument problematische jeugdgroepen en groepsgedrag (bijlage G) en de methodologische verantwoording van de aanpak voor de herijking van het 7-stappenmodel in 2021 (bijlage H).
Het Modelconvenant jeugdgroepaanpak staat op wegwijzerjeugdenveiligheid.nl.

Hulp en advies

Het CCV is beheerder van het 7-stappenmodel. Het CCV-jeugdteam biedt ondersteuning en advies over de opzet en uitvoering van het 7-stappenmodel. Mail naar jeugd@hetccv.nl.

Verbeter de aanpak van jeugdgroepen en deel je ervaringen

Draag bij aan de verdere verbetering van de aanpak jeugdgroepen en problematisch groepsgedrag en stuur je casuïstiek en ervaringen op naar het CCV. Mail naar jeugd@hetccv.nl. Jouw voorbeeld geeft anderen inspiratie en aanknopingspunten voor hun aanpak.

2 Werken met het 7-stappenmodel

Het 7-stappenmodel gebruik je als er sprake is van mogelijk problematisch groepsgedrag door jongeren. In dit 7-stappenmodel gaat het over de signalering en aanpak van jeugdgroepen en netwerken. Daarmee worden problematische jeugdgroepen maar ook fluïde jeugdnetwerken, los-vaste groepen en online georganiseerde jeugdgroepen bedoeld.

2.1 Kernbegrippen

Jeugdgroepaanpak of afgekort 'groepsaanpak'

Dit is de integrale jeugdgroepenaanpak volgens 'Het 7-stappenmodel: werkproces aanpak problematische jeugdgroepen en groepsgedrag'. Signalen en informatie over een (nieuwe) problematische jeugdgroep worden uitgewisseld om te komen tot groepsgerichte maatregelen, gebiedsgerichte maatregelen en zo nodig de beslissing om bepaalde personen aan te melden bij een lokale PGA of Zorg- en Veiligheidshuis of voor hulp en ondersteuning vanuit het sociaal domein.

Problematische jeugdgroep

Het gaat om een verzameling van 2 of meer personen die met elkaar omgaat en problematisch groepsgedrag vertoont en waarvan het merendeel van de leden jonger dan 23 jaar is. Hieronder worden ook (fluïde) jeugdnetwerken, 'los-vaste' groepen en online georganiseerde jeugdgroepen verstaan.

Fluïde netwerken kenmerken zich door:

a) er is niet één samenhangende organisatie van relaties zoals in een groep wel het geval is;
b) een opeenhoping van kleinere netwerken van jongeren (tot 18 jaar) en jongvolwassenen (18 tot en met 23);
c) 'fluïde' karakter: jongeren maken zich in wisselende samenstelling schuldig aan verschillende vormen van overlast en criminaliteit;
d) jongeren zijn zich vaak niet of ten dele bewust dat ze een netwerk vormen, en
e) er zijn geen leiders in de klassieke zin van het woord.

In elke stap wordt er continu zicht gehouden op het netwerk en wordt er informatie verzameld, gedeeld en geduid. Dit is een dynamisch proces dat past bij het karakter van fluïde netwerken.

Problematisch groepsgedrag

Dit gaat om gedrag dat plaatsvindt vanuit een problematische jeugdgroep dat herhaaldelijk de openbare orde en/of de veiligheid verstoort, overlast veroorzaakt, en/of crimineel van aard is.

Jeugdgroeplid

Jongere of jongvolwassene die deel uitmaakt van een problematische jeugdgroep.

Inzet 7-stappenmodel bij signalen

Het 7-stappenmodel is relevant op het moment dat er signalen zijn over het bestaan van een (mogelijk) problematische jeugdgroep. Het 7-stappenmodel biedt handvatten voor het op een zorgvuldige wijze verkennen van die signalen, het komen tot een plan van aanpak als er inderdaad sprake blijkt te zijn van een problematische jeugdgroep, en de coördinatie op de uitvoering van het plan van aanpak.

> **TIP**
> Met de handreiking 'Zó krijg je samen zicht op jongeren' biedt het CCV praktische hulp om de vroegsignalering van jongeren die in de problemen dreigen te raken, goed in te richten en op te pakken. Ook staat hierin een overzicht van risico-signalen.

Handvatten voor gegevensuitwisseling

Het 7-stappenmodel geeft handvatten voor een zorgvuldige omgang met de daarvoor noodzakelijke gegevensuitwisseling. De convenantpartners zijn daarbij als eerste aan zet. Als er sprake is van onderliggende problematiek dan bekijken zij wat daar mee te doen. Zo nodig en waar juridisch mogelijk schakelen zij andere partijen in zoals een lokaal team of de Raad voor de Kinderbescherming om actie te ondernemen op een individuele jongere.

Zorg- en Veiligheidshuis en lokale persoonsgerichte aanpak

Door aanmelding van een jongere met problematisch gedrag bij een lokale PGA of bij het Zorg- en Veiligheidshuis kan worden voorkomen dat de veiligheid in de openbare ruimte en/of de veiligheid van de jongere zelf in gevaar komt. Ook draagt het bij aan de doelen van het 7-stappenmodel, zoals het bieden van perspectief en het stellen van grenzen. De groepsaanpak en de PGA Z&V liggen dus vaak in elkaars verlengde. Je schakelt naar andere domeinen en partners buiten de convenantpartners en dat vraagt om extra aandacht in de afstemming. Lees hier meer over in hoofdstuk 6.

FIGUUR 1

2.2 De 7 stappen worden dynamisch doorlopen

De aanpak van jeugdgroepen verloopt - schematisch gesproken - in 7 stappen. Zie figuur 1.

Dynamisch werkproces

In de praktijk is het 7-stappenmodel dynamisch. Zo kan er tijdens een lopende aanpak informatie binnen komen die leidt tot bijstelling van het plan van aanpak. Kortom, tijdens elke stap wordt er dus continu zicht gehouden op het netwerk en wordt er informatie verzameld, gedeeld en geduid. Dit is een dynamisch proces dat past bij het karakter van de fluïde netwerken.

De aanpak van jeugdgroepen verloopt - schematisch gesproken - in 7 stappen. Grofweg kan er een driedeling worden gemaakt:

- In de stap 1, 2 en 3 wordt de groep in beeld gebracht.
- In stap 4 en 5 wordt de aanpak bepaald en vastgelegd in een plan.
- In stap 6 en 7 wordt het plan uitgevoerd, gemonitord, afgerond en geëvalueerd.

FIGUUR 2: FRAGMENT UIT DE STANDAARDRAPPORTAGE VAN DE GROEPSSCAN

Het is niet altijd nodig om alle 7 stappen voor iedere jeugdgroep te doorlopen. Wellicht blijkt na weging van de signalen dat een gerichte actie voldoende is om het probleem op te lossen. Een gezamenlijk plan van aanpak is dan niet nodig. Ook kan na het maken van een groepsduiding (zie stap 3) duidelijk worden dat de problemen niet vragen om een groepsaanpak. Vanaf dit punt kun je afschalen (stap 7) of je leidt een jongere toe naar een voorziening in het sociaal domein of een persoonsgerichte aanpak Zorg en Veiligheid (PGA Z&V).

In bijlage B staat een tabel met voor elke stap een aantal vragen die in de desbetreffende stap worden beantwoord.

2.3 Gebieds-overstijgende jeugdgroepen en meerdere jeugdgroepen per gemeente

Sommige jeugdgroepen zijn in meerdere gemeenten actief of overlappen qua samenstelling met jeugd-groepen uit andere gemeenten. De procesregisseur groepsaanpak van de gemeente neemt in deze gevallen contact op met de andere gemeenten. Om te beoordelen welke andere gemeenten hij moet benaderen, kan de procesregisseur gebruik maken van een grafisch beeld van de locaties en gemeenten waar een jeugdgroep actief is, zoals opgenomen in de standaardrapportage van de groepsscan (zie figuur 2).

De procesregisseur zorgt er voor dat afstemming plaatsvindt met de betrokken gemeenten over de planvorming voor de groepsaanpak. De proces-regisseurs van deze gemeenten houden elkaar op de hoogte van de voortgang.

Meerdere jeugdgroepen per gemeente of regio

In een regio of gemeente kunnen natuurlijk meerdere jeugdgroepen actief zijn of met elkaar optrekken. De procesregisseur moet dan overzicht houden over alle aanwezige groepen en in afstemming met de drie-hoek bepalen welke groepen met prioriteit worden aangepakt. In de praktijk gebeurt dit veelal door periodieke afstemming op stedelijk of regionaal niveau.

Het convenant jeugdgroepaanpak kan ook worden afgesloten voor een samenwerking met gemeenten en partijen op regionaal niveau.

Hulp en advies

Het CCV is beheerder van het 7-stappenmodel. Het CCV-jeugdteam biedt ondersteuning en advies over de opzet en uitvoering van het 7-stappenmodel. Mail naar jeugd@hetccv.nl.

3 De 7 stappen

TIP
Maak gebruik van het duidingsinstrument van Bureau Beke [bijlage G] om signalen te bespreken.

Stap 1 | Signalen over groepsgedrag delen

Doel en resultaat

Convenantpartners delen signalen op groepsniveau over problematisch groepsgedrag. Op basis daarvan wordt besloten of er gezien het gedrag van de groep aanleiding is om meer informatie te verzamelen omdat er vermoedelijk sprake is van een problematische jeugdgroep of netwerk.

Wie doet wat in stap 1

- De procesregisseur nodigt de convenantpartners politie en het jongerenwerk uit om relevante signalen over problematisch groepsgedrag te delen. De (jeugd)boa kan ook worden uitgenodigd.
- Op basis van de verkregen informatie wegen zij af of zij een gezamenlijke groepsaanpak opstarten en verdere informatie verzamelen en beoordelen in stap 2.
- Als de signalen over problematisch groepsgedrag direct kunnen worden opgepakt, bijvoorbeeld door extra toezicht door de boa in de wijk, kan het zijn dat een gezamenlijke groepsaanpak niet nodig is. Er is dan geen noodzaak om meer informatie te verzamelen. De groep gaat niet door naar stap 2. Indien het problematisch gedrag voortduurt of ernstiger wordt, kan alsnog besloten worden om door te gaan naar stap 2.

Vragen over groepsgedrag die aan bod kunnen komen:

- Welke probleemsituaties zijn er gesignaleerd?
- Wat zien en merken we aan problematisch groepsgedrag?
- Is er mogelijk sprake van een jeugdgroep?

Hoe om te gaan met privacy en gegevensdeling in stap 1

- Elke (convenant)partner beslist zelf of en welke gegevens hij noodzakelijk vindt om te delen.
- Voor jongerenwerkers geldt een beroepscode bij het uitvoeren van hun werk en het delen van gegevens over individuele jongeren, zie bijlage E. De jongerenwerker verstrekt informatie waar mogelijk anoniem of op groepsniveau. Informatie over groepsgedrag valt niet onder de vertrouwelijkheid van de beroepscode. Dat betekent dat indien de jongerenwerker van mening is dat het verstrekken van informatie op groepsniveau bijdraagt aan het vergroten van de veiligheid en leefbaarheid en het doorbreken van het problematisch groepsgedrag, hij deze kan verstrekken.
- Convenantpartners zijn verantwoordelijk voor het delen van signalen over mogelijk probleemgedrag van jeugdgroepen met de procesregisseur, zowel proactief als op verzoek van de procesregisseur. Zo signaleren wijkagenten vaak problematisch groepsgedrag op wijkniveau. Zij kunnen deze signalen delen in hun een-op-een contacten met de procesregisseur.
- Om de beschikbare online informatie te benutten, is het belangrijk dat de procesregisseur hier zelf actief naar vraagt bij het jongerenwerk en de politie. De opgehaalde online informatie is een aanvulling op de offline informatie.
- Convenantpartners mogen een op een gegevens over jongeren (op groepsniveau) uitwisselen met derden, voor zover dat kan op basis van hun eigen wettelijke taken en bevoegdheden. Zo kan bijvoorbeeld de procesregisseur of de politie bij een school, de beheerder van een winkelcentrum, bij de woningcorporatie of het lokaal team informeren of de groep daar bekend is en wat er bekend is over het gedrag van de groep. Ook hier geldt dat deze partijen zelf beoordelen of zij gegevens kunnen verstrekken.

Stap 2 | Beoordelen groepsgedrag

Doel en resultaat

Stap 2 bestaat uit twee delen:

Stap 2 A: Convenantpartners verzamelen en delen meer informatie over de groep om te bepalen óf er sprake is van problematisch groepsgedrag en een problematische jeugdgroep / (fluïde) netwerk en of het noodzakelijk is om een concept plan van aanpak op te stellen.

Stap 2 B: Is er sprake van een problematische jeugdgroep / (fluïde) netwerk, dan wordt een namenlijst van de groepsleden opgesteld en maakt de politie een groepsscan.

Wie doet wat in stap 2 A

- De procesregisseur is verantwoordelijk voor het verzamelen van feitelijke informatie over het problematisch groepsgedrag en vraagt daarom de convenantpartners politie en jongerenwerk om meer informatie te verzamelen. Toezicht en handhaving ((jeugd)boa kan worden betrokken.
- De convenantpartners verkennen de groeps-kenmerken van de potentiële jeugdgroep en de relevante omgevingsfactoren. Zoals de ernst en frequentie van de gedragingen, zichtbaar gebruik van middelen en dergelijke.
- De convenantpartners bepalen samen of het gaat om een problematische jeugdgroep.

Vragen over groepskenmerken en groepsgedrag die aan bod kunnen komen:

- Wat doen ze?
- Hoe erg is dat?
- Wat is de aard en omvang van de groep / het netwerk?
- Wat is de samenstelling van de groep / het netwerk?
- Binnen welke leeftijdsgroep valt de groep / het netwerk?
- Waar kennen de groepsleden elkaar van? (zoals school en sport)
- Is er sprake van een groepscultuur?
- Is er sprake van drugs- en alcoholgebruik binnen de groep / het netwerk?
- Vaststellen van het gebied: wat zijn locaties en tijdstippen?
- Wat is het gedrag van de groep richting burgers en buurt, en richting professionals?
- Is de groep online actief?
- Bij welke partners is de groep / het netwerk bekend?
- Is het gedrag zo ernstig dat er sprake is van een problematische jeugdgroep/ netwerk?

TIP

Het duidingsinstrument van Bureau Beke is een handig hulpmiddel (bijlage G).

Hoe om te gaan met privacy en gegevensdeling in stap 2 A

Bij het bespreken van kenmerken van de groep en het groepsgedrag worden geen persoonsgegevens gedeeld. Het gaat dus op 'algemeen niveau' (zonder namen).

- Alle convenantpartners kunnen voor de analyse ook gegevens inbrengen die zij op basis van hun wettelijke taken en bevoegdheden van andere partijen hebben verkregen.
- Alle partners beslissen zelf of en welke gegevens zij verstrekken.
- De procesregisseur of de politie kan bij het lokaal team, een school, de beheerder van een winkelcentrum, of bij de woningcorporatie navragen of de groep daar bekend is en wat er bekend is over het gedrag van de groep. Als dat van belang is, kan de procesregisseur die informatie inbrengen bij de convenantpartners in het jeugdgroepenoverleg.
- De procesregisseur kan bilateraal het sociaal domein om een algemeen advies vragen - bijvoorbeeld aan een jeugdconsulent - over passende interventies op de groep in deze situatie.
- De procesregisseur kan een derde uitnodigen voor het overleg volgens de werkwijze met betrekking tot de 'incidentele deelnemer' (paragraaf 5.5).

Er is geen sprake van een problematische jeugdgroep- of netwerk

Als er géén sprake is van een problematische jeugdgroep, is er geen noodzaak om een namenlijst op te stellen en een groepsscan te maken. De groep gaat niet door naar stap 2 B.

Wel wordt samen bepaald of er nog aanvullende inzet nodig is met preventieve maatregelen (persoons-, groeps- of gebiedsgericht). Denk bijvoorbeeld aan extra aandacht door (jeugd)boa's tijdens hun ronde. Als blijkt dat er zorgelijke trends zijn rond een jeugdgroep, kunnen ook interventies op groeps- of locatieniveau worden ingezet. Zijn er zorgen over specifieke jongeren, dan kan de partner die zich zorgen maakt een zorgmelding of een aanmelding voor een lokale PGA V&Z doen. Dit kan bijvoorbeeld gaan om de inzet van het jongerenwerk, een huisbezoek ter confrontatie, een gebiedsverbod e.d.

Stap 2 B | Er is wel sprake van een problematische jeugdgroep- of netwerk

Als de conclusie is dat het gaat om een problematische jeugdgroep, kunnen de convenantpartners inzoomen op de individuele leden van de groep.

Vragen die aan bod kunnen komen

- Wie zitten er in de jeugdgroep?
- Welke leden hebben onderling contact online, en komt het online netwerk overeen met het offline netwerk?
- Wat weten we van individuele leden met betrekking tot problematisch gedrag (groepsscan politie)?
- Plegen ze samen feiten?
- Zijn er locaties bekend waar groepsleden in wisselende samenstellingen samenkomen, zoals op straat, online, school, huis, café etc.

> **TIP**
> Maak gebruik van het duidingsinstrument van Bureau Beke (bijlage G).

De onderstaande activiteiten zijn relevant als de conclusie is dat er sprake is van een problematische jeugdgroep en het noodzakelijk is om een concept plan van aanpak op te stellen.
Het feit dat daar sprake van is, geeft een inhoudelijke noodzaak om beter zicht te krijgen op de leden van de groep en om gegevens te verzamelen over het aandeel van individuele leden op het problematisch groepsgedrag. Door zo'n stapsgewijze opbouw van de informatieverzameling geef je richting aan doel en handelen. Je geeft daarmee invulling aan de basisprincipes van de privacywetgeving. Op basis van inhoudelijke noodzaak kun je verantwoorden waarom je welke gegevens verzamelt en verwerkt.

Wie doet wat in stap 2 B

- De procesregisseur, politie en jongerenwerk stellen een lijst op van de groepsleden. Als het wenselijk is om een groepsscan uit te voeren, kan de politie deze lijst daarvoor gebruiken.
- De politie wordt gevraagd een groepsscan te maken.
- Het OM bepaalt aan de hand van de standaard-rapportage groepsscan, namenlijst en aanvullende informatie van de politie of en op welke manier er een rol is weggelegd voor het OM.

Werkafspraken tussen politie en burgemeester over de standaardrapportage groepsscan

- De burgemeester verzoekt de teamchef van het betrokken basisteam van de politie om de standaardrapportage groepsscan aan te leveren.
- In de praktijk regelt de procesregisseur dit. Een teamchef kan ook zelfstandig beslissen om een groepsscan op te maken en onder de aandacht te brengen van de burgemeester en het OM.
- De politie vergelijkt de door de convenantpartners aangeleverde lijst van de groepsleden met de politiesystemen. De politiesystemen zijn hierin leidend: komt een jongere niet in het systeem voor, dan kan deze logischerwijze niet worden mee-genomen in de groepsscan.
- In de aanbiedingsbrief van de politie staat hoeveel van de namen onbekend waren in de politie-systemen. Let wel: de politiesystemen zijn alleen leidend voor de groepsscan en niet voor de definitieve namenlijst.

Groepsscan

- De groepsscan is een rapportage van de politie met een bruto lijst namen die worden gelinkt aan de jeugdgroep op basis van de beschikbare politiegegevens, aangevuld met informatie over deze personen. Deze bruto lijst wordt binnen de politie ook gecheckt door de wijk- en jeugdagent of de juiste personen vanuit de politiesystemen naar voren zijn gekomen. Dit vormt de basis voor de 'netto' namenlijst die door de convenant-partners gezamenlijk wordt vastgesteld, waarbij onder meer rekening wordt gehouden met detentie of verhuizing.
- De groepsscan van de politie is slechts een onderdeel van de totale informatie die de proces-regisseur verzamelt. Deze scan bevat de straf-rechtelijke informatie en signalen die bijvoorbeeld wijkagenten hebben opgepikt. Openbare orde- en hulpverlening casussen rond de betreffende groep worden hier ook in vermeld.

Standaardrapportage

- De groepsscan zelf wordt niet gedeeld, maar wel de standaardrapportage die de politie opmaakt. Die moet **altijd** met zowel de gemeente als het OM worden gedeeld.
- Deze informatie voegt de procesregisseur samen met de opgehaalde informatie van andere partijen en vormt een totaalbeeld van de jeugdgroep. Zo ontstaat een namenlijst met een overzicht van personen die gerekend worden tot een problematische jeugdgroep.
- De standaardrapportage groepsscan geeft de procesregisseur inzicht in welke leden van de jeugdgroep tevens politie-antecedenten hebben met relevante politie-informatie per individu. Ook geeft deze inzicht in welke leden geen politie-antecedenten hebben.
- De definitieve namenlijst, de netto-lijst, wordt gebaseerd op het geheel aan informatie van de convenantpartners. Hier kunnen dus ook namen van jongeren op staan die niet voorkomen in de politiesystemen, maar gezien de informatie van de andere convenantpartners wel deel uit maken van de jeugdgroep.

Dynamisch proces van standaardrapportage groepsscan en namenlijst

- De standaardrapportage groepsscan van de politie bevat uitsluitend politie-informatie. Informatie van andere (keten)partners wordt hierin niet toegevoegd of verwerkt. Zodoende bestaat de rapportage uit informatie vanuit de waarnemingen van de politie, gebaseerd op systeeminformatie. In de standaardrapportage groepsscan komen dan ook alleen namen voor van leden waarvan de politie over informatie beschikt.
- De politie kan op verzoek de standaardrapportage actualiseren en opnieuw uitdraaien. Bijvoorbeeld omdat er nieuwe informatie beschikbaar is of als de jeugdgroep wijzigt in samenstelling, gedrag, locatie of problematiek. Jongeren waar de politie professionele bemoeienis mee had, kunnen dan in de namenlijst worden meegenomen. Deze informatie wordt gecombineerd met de informatie van andere betrokken partijen. Op basis hiervan wordt de namenlijst bijgewerkt.
- De namenlijst actualiseren is ook belangrijk om ervoor te zorgen dat namen van jongeren die niet meer tot de problematische jeugdgroep horen, van de lijst worden verwijderd. Zo blijft een jongere niet langer ten onrechte geregistreerd als lid van een problematische jeugdgroep.

Wie doet wat met de namenlijst

- De procesregisseur stemt de namenlijst die uit de politiesystemen komt af in het overleg met de convenantpartners. Hierin bespreken zij de namenlijst op basis van hun eigen inzichten. Dit overleg loopt gelijktijdig met het verzamelen en beoordelen van informatie.
- Online informatie wordt meegenomen door de procesregisseur bij het opstellen van de namenlijst. Na oplevering van de standaardrapportage groepsscan kan aanvullende online informatie worden verzameld.
- De procesregisseur legt naar aanleiding van het vaststellen van de namenlijst een aantal gegevens van de betreffende jongeren vast in een bestand problematische jeugdgroepen. Welke gegevens dat zijn, lees je in artikel 10 van het modelconvenant.
- De procesregisseur legt de namenlijst vast (convenant artikel 10) en zorgt dat de jeugdgroepleden en hun ouders/verzorgers in overeenstemming met de werkwijze in het convenant hierover worden geïnformeerd (convenant artikel 9 lid 4).
- De procesregisseur zorgt ervoor dat de namenlijst tijdens het proces continu wordt geëvalueerd.

Jeugdgroepenoverleg

- Wanneer er een groepsscan en namenlijst is opgesteld en er sprake is van strafbare feiten en/of zorgen om afglijden richting de criminaliteit en/of andere (veiligheids)risico's spelen, wordt het OM in deze stap actief betrokken door de procesregisseur en/of de politie. Het OM bepaalt aan de hand van de groepsscan, namenlijst en aanvullende informatie van de politie of en op welke manier er een rol is weggelegd voor het OM.
- De procesregisseur verzamelt en ordent de beschikbare informatie en de ontvangen adviezen. Het gaat onder meer om de standaardrapportage groepsscan aangevuld met de harde (systeem) informatie en zachte (straat)informatie van de convenantpartners en de opgestelde namenlijst.
- De procesregisseur bespreekt en beschrijft de gesignaleerde problematische jeugdgroep met de convenantpartners in het jeugdgroepenoverleg.

Hoe om te gaan met privacy en gegevensdeling in stap 2 B

- Alle convenantpartners kunnen voor de analyse ook gegevens inbrengen die zij op basis van hun wettelijke taken en bevoegdheden van andere partijen hebben verkregen.
- Alle partners beslissen zelf óf en welke gegevens zij verstrekken.
- Het OM bekijkt wat zij over de jongeren weten. Dit koppelen zij in principe terug op 'algemeen niveau' (zonder namen) om de groep te duiden. En alleen als er noodzaak toe is, koppelen zij dit terug op persoonsniveau (met namen).
- Aanvullende informatie vanuit de politie over bijvoorbeeld opsporingsindicaties wordt alleen gedeeld tussen politie en OM.
- Zodra in het overleg is vastgesteld dat er inderdaad sprake is van een problematische jeugdgroep en welke jongeren daartoe behoren, worden zij en/of hun ouders/verzorgers zo spoedig mogelijk per brief in kennis gesteld. Bij voorkeur wordt deze brief persoonlijk overhandigd met een toelichtend gesprek. In sommige gevallen kan hiervan worden afgeweken; zie artikel 9 lid 1 en artikel 13 lid 4 in het convenant jeugdgroepaanpak. Het in kennis stellen kan ook na de vaststelling in de driehoek.
- Als nieuwe leden worden toegevoegd, worden zij en/of hun ouders/verzorgers daarover geïnformeerd. Zie artikel 9 lid 4 in het convenant jeugdgroepaanpak.

Stap 3 | Groepsduiding en concept plan van aanpak opstellen

Doel en resultaat

In deze stap gaat het om het afronden van de duiding op de problematische jeugdgroep en het maken van een helder en degelijk concept plan van aanpak op de groep of fluïde netwerk. Zodat de lokale driehoek goed geïnformeerd een besluit kan nemen over prioritering van de aanpak.

Het doel van de groepsduiding is om handelingsperspectieven in beeld te krijgen om het problematisch groepsgedrag te beëindigen of verminderen. Daarbij kan ook inzicht in de persoonlijke omstandigheden van groepsleden een rol spelen, voor zover de convenantpartners daar zicht op hebben. Het doel is niet om een volledig beeld van lopende sociaal domeintrajecten te maken rond individuele jongeren.

De groepsduiding geeft inzicht in:

- de groepsdynamiek,
- de rollen binnen de groep,
- het type problematieken dat speelt binnen de groep,
- de groepscontext.

Vragen die aan bod kunnen komen

- Waardoor wordt het problematisch groepsgedrag veroorzaakt?
- Is er sprake van hiërarchie?
- Zijn de leden te typeren (zorgjongeren, risicojongeren, first offenders, criminele jongeren)?
- Welke rollen hebben verschillende leden in de groep?
- Zijn er contacten c.q. banden met andere groepen?
- Opereert de groep lokaal en/of bovenlokaal?
- Is er sprake van wapenbezit en -gebruik?
- Wat is er bekend over de sociale context (ouders, gezinskenmerken, thuissituatie)?
- Wat zijn mogelijkheden en kansen van de leden?

TIP

Maak gebruik van het duidingsinstrument van Bureau Beke in bijlage G en eventueel de werkvormen in bijlage F voor het opstellen van een groepsduiding.

Wie doet wat in stap 3

- De convenantpartners brengen informatie in over de groepsdynamiek en mogelijke rollen van individuele leden in de groep.
- De convenantpartners bepalen met elkaar welke aanvullende informatie nodig is (op groepsniveau en individueel) om tot een concept plan van aanpak te komen. En wie van de convenantpartners in de positie is om die informatie te leveren of te verzamelen.
- De convenantpartners bepalen of het nodig is om een specifieke partij uit te nodigen als incidentele deelnemer in het jeugdgroepsoverleg en zo ja, wie en met welk doel.
- De procesregisseur kan incidentele deelnemers betrekken voor advies over het vormgeven van de aanpak en/of de toeleiding van individuele groepsleden naar begeleiding of een interventie vanuit andere domeinen.
- De convenantpartners maken - onder leiding van de procesregisseur - een groepsduiding van de problematische jeugdgroep. Dit maakt duidelijk wat het probleem is en wat de problematiek van de jeugdgroep karakteriseert. Daar kan ook informatie op persoonsniveau bij worden betrokken waar de convenantpartners over beschikken. Op basis daarvan nemen zij samen een besluit over de in te zetten maatregelen.
- Echter, als de partners gezamenlijk tot de conclusie komen dat een andere aanpak beter aansluit op de problematiek, is het opstellen van een concept plan van aanpak niet nodig. Wellicht blijkt na weging van de signalen dat een gerichte actie voldoende is om het probleem op te lossen. Er worden dan passende maatregelen op de groep of persoon ingezet. Over individuele jongeren kan een (zorg)melding worden gedaan.
- Afhankelijk van de beschikbare informatie uit de standaardrapportage groepsscan en informatie over opsporingsindicaties zal het OM betrokken zijn om de informatie op persoonsniveau aan te vullen en een bijdrage te leveren aan het integrale beeld. Hierin is het OM afhankelijk van de informatie die door de politie wordt aangeleverd. Als duidelijk is dat groepsleden niet of nauwelijks in beeld zijn bij het OM, dan is de verdere betrokkenheid van het OM in de regel niet nodig.

Het concept plan van aanpak

De procesregisseur stelt het concept plan van aanpak op in samenwerking met politie en OM.
Dit concept plan van aanpak moet helder, degelijk en volledig zijn. Het moet - samen met het beleidsadvies (stap 4) - een goede basis vormen voor de verdere aanpak.

> **TIPS**
> Een voorbeeld van een plan van aanpak van het OM heb je samen met dit werkproces in je mailbox ontvangen.
> Bij het opstellen van het concept plan van aanpak kun je ook gebruik maken van de kenniskaart '**Houd jongeren uit de criminaliteit**'. Daar vind je informatie over welke interventie de risicofactoren om in de criminaliteit te gaan, verkleint en beschermende factoren vergroot.

De volgende onderdelen staan in ieder geval in het concept plan van aanpak:

- Welke partijen betrokken zijn. Dit wordt ook afgestemd met organisaties die geen convenantpartner zijn.
- Zowel de groeps- of netwerkgerichte-, gebiedsgerichte- en persoons- of gezinsgerichte interventies als de voorgestelde toeleiding van individuele groepsleden naar begeleiding of interventies vanuit andere domeinen.
- Afspraken over het aanmelden van individuele groepsleden voor een lokale PGA Z&V, het Zorg- en Veiligheidshuis, bij het college van B en W voor bijvoorbeeld de inzet van jeugdhulp, of voor afstemming met Jeugdbescherming, Raad voor de Kinderbescherming, Jeugdreclassering of Halt. Gezien de aard van de problematiek is er voldoende basis voor deze partijen om te kijken of zij op grond van hun eigen taken iets moeten gaan doen richting een individueel groepslid.
- Afspraken voor eventuele opsporingscapaciteit (tussen politie (BT/DR/DRR[1]) en OM) en analysecapaciteit (vanuit DRIO/politie).
- Afspraken over de inzet van capaciteit.
- Afspraken over afstemming en overlegstructuur, etc.

[1] BT: Basisteam / DR: Districtsrecherche / DRR: Dienst Regionale Recherche/ DRIO: Dienst Regionale Informatie Organisatie

Voor de driehoek - of een ander gemandateerd overleg - is het noodzakelijk om heldere afspraken te hebben om inzichtelijk te maken welke capaciteit wordt gevraagd en een duidelijk akkoord kan worden gegeven. Zonder helder concept plan van aanpak zal bijvoorbeeld het OM in beginsel niet akkoord gaan met het prioriteren van een aanpak.

Eerst moet er nog een beleidsadvies worden geschreven (stap 4), waarin het concept plan van aanpak is opgenomen, voordat het wordt aangeboden aan de driehoek. De lokale driehoek besluit over het al dan niet prioriteren van de groep.

Let op: er zijn situaties waarbij het nodig is om als procesregisseur meer informatie over bepaalde groepsleden te verzamelen voordat een plan van aanpak kan worden opgesteld. Ook kan het van belang zijn dat acties snel worden ingezet en er geen vertraging optreedt door het opstellen van het plan van aanpak.

In dit soort situaties prioriteert de driehoek de jeugdgroep voordat verdere uitwerking van het concept plan van aanpak en beleidsadvies plaatsvindt.

Hoe om te gaan met privacy en gegevensdeling in stap 3

- Bij het duiden van de problematische jeugdgroep worden voornamelijk gegevens op groepsniveau gebruikt. Daarnaast kunnen de convenantpartners informatie inbrengen waarover zij op grond van hun eigen taken beschikken. Zoals informatie over de persoonlijke omstandigheden van individuele groepsleden die relevant is om te kunnen bepalen of een jongere moet worden aangemeld voor bijvoorbeeld jeugdhulp of een PGA Z&V.
- De incidentele deelnemers kunnen informatie aanleveren voor zover hun eigen wettelijke taken en bevoegdheden dat toelaten. Dat kan in het jeugdgroepenoverleg met de convenantpartners of bilateraal aan een van de convenantpartners. Voor de procesregisseur is dit soort informatie zeer relevant, bijvoorbeeld over een jongere die onder toezicht is gesteld door de Raad van de Kinderbescherming of onder vrijwillig toezicht is geplaatst bij de Jeugdreclassering. Dergelijke informatie kan van belang zijn voor het bepalen wat nodig en effectief is in de vervolgaanpak voor een individuele jongere.
- De opgehaalde online informatie is aanvullend aan de offline informatie om meer inzicht te krijgen in de groepskenmerken, individuele groepsleden en de verhoudingen tussen deze leden of groepen. Deze informatie is relevant voor de in te zetten maatregelen.

Stap 4 | Adviseren en prioriteren

Doel en resultaat

In deze stap wordt de problematiek kort omschreven en een beleidsadvies gegeven over de prioritering van de aanpak. Dit beleidsadvies wordt samen met het concept plan van aanpak aangeboden aan de driehoek die besluit over het al dan niet prioriteren van de groep.

Wie doet wat in stap 4

- De procesregisseur geeft namens de convenantpartijen een beleidsadvies over de groepsaanpak aan de lokale driehoek of een ander ketenoverleg met gemandateerde personen. Dit beleidsadvies bevat, naast een karakterisering van de jeugdgroep en de ernst van het problematische gedrag, een concept plan van aanpak met maatregelen op groep, persoon en (digitaal) domein.
- De procesregisseur neemt - waar nodig - contact op met andere gemeenten waar de jeugdgroep mogelijk ook actief is voor afstemming.
- Onder leiding van de procesregisseur worden in het beleidsadvies afspraken opgenomen over:
  - de (voornaamste) doelen die met de aanpak moeten worden gehaald en de eventuele kaders daarbij (bijvoorbeeld over kosten en inzet).
  - Wie er stuurt op afgesproken acties in de aanpak van de jeugdgroep (ook in verband met de mogelijkheid tot escaleren). Dit kan bijvoorbeeld gedaan worden door het management van de deelnemende organisaties die de acties uitvoeren.
  - Op welke momenten en over welke onderdelen de lokale driehoek periodiek van informatie wordt voorzien met betrekking tot aanpak, voortgang en effect.
  - Het bijhouden van sociale media kanalen door politie of jongerenwerk voor het verzamelen van online informatie.
  - Wie de communicatie 'naar buiten' voor zijn rekening neemt en wanneer er gezamenlijk wordt gecommuniceerd.
  - Is er ook een strafrechtelijk traject aan de orde dan wordt duidelijk aangegeven wat de verhouding is tussen het plan van aanpak waar de gemeente de regie op voert en de strafrechtelijke aanpak. Relevante informatie die daaruit volgt, bijvoorbeeld over belemmeringen in het opsporingsbelang, worden meegegeven voor een verdere uitwerking in het plan van aanpak.
- De procesregisseur biedt het beleidsadvies en concept plan van aanpak aan de driehoek aan.
- Wanneer de lokale driehoek of het ketenoverleg een aanvullende analyse wenst, moet zij dit motiveren en ook aangeven op welke domeinen deze moet plaatsvinden. Dit betreft alleen verdiepende informatie vanuit de convenantpartners. De politie kan worden gevraagd een aanvullende analyse te doen.
- Wanneer een integrale en domein-overstijgende analyse op persoonsniveau nodig is, kan ervoor worden gekozen om de betreffende jongere bij een lokale PGA Z&V of het Zorg- en Veiligheidshuis (ZVH) aan te melden. De procesregisseur groepsaanpak stemt vooraf en tijdens de aanpak af met de procesregisseur van de lokale PGA Z&V of het ZVH. In hoofdstuk 6 en in bijlage D staan aanwijzingen voor de afstemming en voor het uitwisselen van gegevens.
- De lokale driehoek (of een ander ketenoverleg) prioriteert al dan niet dit beleidsadvies. Ze kijkt ook naar de relatie met eventuele andere jeugdgroepen en besluit hoe de groep moet worden aangepakt. Bij prioritering moeten capaciteit en middelen van alle partijen worden gewaarborgd.
- Als de driehoek de groep niet prioriteert, kan de procesregisseur in afstemming met de convenantpartners besluiten of een aanpak wel of niet nodig is. De namenlijst kan voor de aanpak worden gebruikt.

Hoe om te gaan met privacy en gegevensdeling in stap 4

- Bij het voorleggen van het beleidsadvies en concept plan van aanpak wordt geen gedetailleerde informatie over individuele jongeren gedeeld.
- Als nadere informatieverzameling gewenst is, kan dat volgens de werkwijze in stap 3 of via informatieverzameling door de convenantpartners op grond van hun eigen taken en bevoegdheden.

Stap 5 | Vaststellen plan van aanpak

Doel en resultaat

In deze stap wordt het concept plan van aanpak aangevuld en vastgesteld. In het plan van aanpak staat hoe de geconstateerde problemen van de problematische jeugdgroep worden aangepakt. Dit plan kan tijdens de uitvoering continu worden bijgesteld.

Het plan van aanpak bevat de volgende punten:
Doelen:

- beëindigen of verminderen van problematisch groepsgedrag;
- verminderen van criminaliteit en overlast;
- versterken van de sociale positie van jongeren en het bieden van perspectief;
- verstoren van negatieve groepsdynamiek;
- voorkomen van aanwas bij de groep;
- voorkomen van doorgroei naar criminele netwerken.

Meersporen-aanpak:

- Persoons- of gezinsgerichte maatregelen
- Groeps- of netwerkgerichte maatregelen
- Gebiedsgerichte maatregelen

Strategie bepalen:

- Rollen, taken en verantwoordelijkheden (Zie bijlage A)
- Communicatie (inclusief eventuele inzet van sociale media)

In het plan staat hoe de aanpak is georganiseerd en welke interventies worden ingezet. Er staat onder meer in welke acties door convenantpartners worden ondernomen, hoe daarover wordt afgestemd en welke informatie de partners van elkaar nodig hebben. En ook staat helder omschreven op welke manier afspraken worden geregistreerd en gemonitord.

Bovendien staat hierin de werkwijze beschreven rond het informeren van de jongere en/of zijn ouders/verzorgers zodra de namenlijst is vastgesteld. Ook wat de werkwijze is bij het toevoegen of verwijderen van een groepslid, staat hier uitgewerkt. Verder wordt hier opgenomen dat de namenlijst tijdens het proces continu wordt geëvalueerd. De toevoeging van nieuwe groepsleden heeft invloed op de totale groepsbeschrijving. Zo kan bijvoorbeeld blijken dat er toch verbanden zijn met personen uit een crimineel netwerk.

Daarnaast bevat het plan van aanpak afspraken over welke groepsleden worden aangemeld bij andere partijen, bijvoorbeeld voor ondersteuning op grond van de Jeugdwet of interventies op grond van de Leerplichtwet. Er staat ook in gespecificeerd welke leden aangemeld worden bij een lokale PGA of het Zorg- en Veiligheidshuis (PGA Z&V). De procesregisseur groepsaanpak kan afspraken maken met de procesregisseur PGA Z&V over de afstemming tussen de groepsaanpak en de PGA Z&V-aanpak.

Wie doet wat in stap 5

- De procesregisseur werkt de gewenste effecten en resultaten uit en doet dit zo concreet en meetbaar mogelijk (SMART: Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden).
- De procesregisseur groepsaanpak zorgt voor de noodzakelijke afstemming met de procesregisseur van de PGA Z&V of het ZVH. Eventueel kan de afstemming ook verlopen via een convenantpartner die in beide aanpakken een taak heeft.
- Partners denken samen na hoe ze sociale media kunnen inzetten voor de offline groepsaanpak. Bijvoorbeeld om jongeren of hun ouders te informeren, om pro-sociaal gedrag te activeren of om verbindingen met jongeren te leggen of te versterken. De online aanpak kan de groepsaanpak ondersteunen.

Hoe om te gaan met privacy en gegevensdeling in stap 5

- Afstemming is nodig tussen de groepsaanpak en de PGA Z&V over de voorgenomen interventies of bijvoorbeeld om elkaar te informeren of de PGA Z&V tot zichtbare effecten leidt op het gedrag in de groep. Zie hoofdstuk 6 en bijlage D.
- Afstemming is ook nodig over de inzet vanuit het sociaal domein en de groepsaanpak.
- Als een jongere uit de groep wordt aangemeld bij een instantie, worden hij en zijn ouders/verzorgers daarover geïnformeerd. Bij voorkeur in een persoonlijk gesprek.

Stap 6 | Uitvoeren en monitoren plan van aanpak

Doel en resultaat

In deze stap wordt het plan van aanpak uitgevoerd. De procesregisseur monitort in hoeverre de convenantpartners de geplande acties daadwerkelijk uitvoeren. Dit geeft input voor de verdere aansturing en eventuele bijstelling van de probleemdefinitie en/of het plan van aanpak. Het kan dus aanleiding geven om terug te gaan naar een van de eerdere stappen in het 7-stappenmodel.

Wie doet wat in stap 6

- De partners die een rol hebben in de uitvoering, gaan aan de slag.
- De procesregisseur stemt eventueel af met bijvoorbeeld de procesregisseur van een lokale PGA of ZVH.
- De procesregisseur monitort de uitvoering van de geplande acties en de resultaten. Natuurlijk houdt hij hierbij rekening met de veranderde omstandigheden. Monitoren is een dynamisch proces. Dat betekent concreet dat er na elke stap een kort evaluatiemoment is met de betrokken partijen. Dit geeft inzicht in de geleerde lessen én zorgt voor draagvlak tussen de betrokken partijen.
- Het is belangrijk dat de verschillende online en offline acties synchroon lopen. De procesregisseur monitort dit en stuurt waar nodig bij. Zie hoofdstuk 4.

Hoe om te gaan met privacy en gegevensdeling in stap 6

- In deze fase is de gegevensverwerking gericht op afstemming, voortgang en effectiviteit. Die informatie is vaak aan personen gekoppeld. Als een groepslid is aangemeld voor een PGA Z&V, kan in het jeugdgroepenoverleg bijvoorbeeld ter sprake komen of er intussen een PGA Z&V is gestart en of er in het gedrag van de jongere effecten zichtbaar zijn of juist niet.
- Als er bij de convenantpartners nieuwe informatie bekend is die noodzakelijk is voor de PGA Z&V, wordt besproken wie dan de aangewezen partij is om die informatie in te brengen in de PGA Z&V.
- Als de monitoring aanleiding geeft tot een hernieuwde analyse worden de eerdere stappen opnieuw doorlopen met inachtneming van de bijbehorende spelregels voor de gegevens-verwerking.
- In fluïde netwerken is het een komen en gaan van groepsleden. Dat betekent dus regelmatig ook een terugkeer naar eerdere stappen om een nieuwe analyse op de persoon uit te voeren en mogelijk ook het informeren van ouders/verzorgers. Het is een dynamisch proces.

> **TIP**
> Een format checklist monitoren en evalueren staat op de wegwijzerjeugdenveiligheid.nl.

Stap 7 | Afschalen en evalueren

Doel en resultaat

In deze stap wordt bepaald of de doelen van de aanpak zijn bereikt en of de aanpak afgeschaald of helemaal kan worden gestopt. Als de aanpak is gestopt, volgt een eindevaluatie van de aanpak.

Wie doet wat in stap 7

- Samen met de convenantpartners wordt bekeken of de doelen uit het plan van aanpak zijn bereikt.
- Wordt de aanpak inderdaad afgeschaald of gestopt, dan worden eventuele resterende actiepunten belegd.
- **Bij voorkeur** worden de jongeren en/of hun ouders geïnformeerd dat ze niet langer onderdeel zijn van de aanpak. Bijvoorbeeld met een brief of in een gesprek.
- Onder regie van de procesregisseur wordt een evaluatie uitgevoerd. Daarbij kan ook overwogen worden om het perspectief van de betrokken jongeren en/of hun ouders mee te nemen in de evaluatie, bijvoorbeeld als het gaat om de effectiviteit van interventies.
- Het verslag van de evaluatie wordt met de convenantpartners besproken. Dit verslag kan bij nieuwe problemen worden gebruikt als casuïstiek en kan er ook voor zorgen dat de totale aanpak van jeugdgroepen in de gemeente verbetert.

> **TIP**
> Een format checklist monitoren en evalueren vind je op de wegwijzerjeugdenveiligheid.nl

Hoe om te gaan met privacy en gegevensdeling in stap 7

- In het landelijk modelconvenant is vastgelegd dat het bestand over de jeugdgroep op 'inactief' wordt gezet nadat de aanpak is beëindigd of afgeschaald. Dit betekent dat het alleen heropend en weer toegankelijk wordt voor de uitvoering, als daar binnen de in het convenant afgesproken bewaartermijn van één jaar aanleiding toe is. De beslissing om het bestand te heropenen kan worden belegd bij bijvoorbeeld de manager OOV.
- Na afloop van de bewaartermijn wordt het bestand gearchiveerd volgens de archiefwet. Een geanonimiseerd bestand kan worden bewaard voor management of beleidsdoeleinden.
- Als in de loop van een aanpak blijkt dat een individu niet langer deel uitmaakt van de groep wordt deze zelfde procedure gevolgd voor dat individu.

Hulp en advies

Het CCV is beheerder van het 7-stappenmodel. Het CCV-jeugdteam biedt ondersteuning en advies over de opzet en uitvoering van het 7-stappenmodel. Mail naar jeugd@hetccv.nl.

Verbeter de aanpak van jeugdgroepen en deel je ervaringen

Draag bij aan de verdere verbetering van de aanpak jeugdgroepen en problematisch groepsgedrag en stuur je casuïstiek en ervaringen op naar het CCV. Mail naar jeugd@hetccv.nl. Jouw voorbeeld geeft anderen inspiratie en aanknopingspunten voor hun aanpak.

POLITIE

4 Integreer online werken in het 7-stappenmodel

Voor een succesvolle aanpak van problematische jeugdgroepen moeten professionals aansluiten op de leefwereld van jongeren. Jongeren maken veelvuldig gebruik van sociale media en daarom is het belangrijk dat ook jongerenwerk, politie en OOV-ambtenaren hun weg weten te vinden in het online domein.

Voordelen van een online aanpak

Via sociale media kunnen sentimenten en gedragingen van jongeren in beeld komen die op straat of bij een fysieke ontmoeting niet merkbaar zijn. Ook geven sociale media een aanvullend beeld van de onderlinge relaties en verhoudingen tussen groepen jongeren. Dit kan blijken uit de berichten die jongeren plaatsen, de berichten die ze liken, de online groepen waartoe ze behoren, wie ze volgen, en wie hen volgen. Sociale media zijn daarnaast uitstekende middelen om jongeren actief te informeren, pro-sociaal gedrag te activeren of om verbindingen met hen te leggen of te versterken.

Door de online accounts en de connecties daartussen te bekijken, krijgt het jongerenwerk of de politie een beeld van hoe de verhoudingen binnen en tussen netwerken van jongeren eruit zien. Is er offline een jeugdgroep in beeld, dan is online te zien met wie de groep nog meer omgaat. Dit kan onder andere helpen bij het in kaart brengen van de meer fluïde en gebieds-overstijgende groepen. Onderlinge status-verhoudingen en hechtheid van vriendschappen worden afgeleid aan de reacties op elkaars berichten en hoe vaak jongeren met elkaar online contact hebben.

Het is wel van belang dat partners bij de groeps-aanpak zich bewust zijn van de beperkingen voor online gegevensinwinning; dit moet binnen hun bevoegdheid en taak passen.

Voorwaarden voor online aanwezigheid en informatie-inwinning politie

De (digitale) wijkagent observeert, handhaaft en corrigeert. Naast de jongeren heeft hij ook oog voor buurtbewoners.
Zoals de politie, al dan niet in burger, op straat mag surveilleren en rondkijken, zo mag de politie ook surveilleren op internet.[2] Dit geldt voor alle politie-taken op voorwaarde dat de observatie en informatie-vergaring geen stelselmatig karakter heeft. Dat wil zeggen dat er geen volledig beeld wordt gevormd van iemands persoonlijke leven. De parallel met het politiewerk op straat houdt ook in dat de politie alleen in publiek toegankelijke bronnen mag surveilleren en niet in besloten groepen, of in andere woorden in afgeschermde online omgevingen met een toegangs-beleid. Het is aan de politie om met betrekking tot de geldende criteria en interne werkafspraken een zorgvuldige afweging te maken wat wel en niet kan vallen onder online surveillance in het kader van de openbare orde. De politie maakt vervolgens ook een eigen afweging welke online verkregen informatie zij deelt met convenantpartners in het kader van de groepsaanpak.

De politie mag alleen aanvullende online informatie (stelselmatige observatie en/of in besloten groepen) verzamelen wanneer het OM hiervoor een opsporingsbevel heeft afgegeven.

Voorwaarden voor online aanwezigheid en informatie-inwinning jongerenwerk

Jongerenwerkers richten zich specifiek op jongeren en het opbouwen van een vertrouwensband. Zij zetten sociale media primair in voor het stimuleren van pro-sociaal gedrag. Veel van de informatie op

[2] De grondslag daarvoor ligt in artikel 3 Politiewet 2012.

sociale media is alleen toegankelijk met een eigen online account. Daarbij geldt dat jongerenwerkers zich herkenbaar moeten opstellen. Anonieme accounts zijn niet toegestaan. Die kunnen alleen onder voorwaarden gebruikt worden door politie of OM.

Jongerenwerkers die toegang hebben tot besloten online groepen en accounts, bijvoorbeeld omdat ze zelf lid zijn van zo'n groep, kunnen vanwege de opgebouwde vertrouwensband niet zomaar gegevens over individuen delen met convenantpartners. Deze beperking speelt minder bij het geven van een groepsbeeld aan partners. Zij kunnen bijvoorbeeld op basis van de sentimenten die zij online signaleren de politie verzoeken de groep in de gaten te houden. Daarbij is het niet nodig om details over individuele jongeren te delen.

Voorwaarden voor online aanwezigheid en informatie-inwinning ambtenaar OOV

De procesregisseur OOV en zijn collega's mogen dezelfde online informatie vergaren als de politie, op grond van de bevoegdheid en verwerkingsgrondslag van de burgemeester. Hiervoor geldt echter wel dat zij online herkenbaar moeten zijn, net als de jongerenwerker. Het anoniem of in burger online surveilleren is voorbehouden aan de politie.

Duiding van online informatie

Het blijft belangrijk dat de convenantpartners een gezamenlijke afweging maken over de betekenis van online informatie. Online uitlatingen hoeven niets te zeggen over het gedrag van een jongere. Jongeren vergroten zaken of situaties online vaak uit om hun reputatie te vestigen. Door de online en offline indruk van een jongere te vergelijken, ontstaat een volledig er en meer genuanceerd beeld.

De procesregisseur hoeft geen deskundige te zijn op het gebied van sociale media. Hij moet natuurlijk wel weten wat de mogelijkheden zijn van online informatie. Zo moet hij weten welke vragen hij kan stellen aan digitale wijkagenten en online jongerenwerkers die zich meer actief in het online domein begeven. Zie bijlage B – Informatievragen.

In bijlage C staat meer informatie over de rol van de jongerenwerker en de politie voor online informatie. In bijlage E Jongerenwerk en de groepsaanpak lees je meer over de mogelijkheden van informatiedeling door jongerenwerkers in het jeugdgroepenoverleg.

Hulp en advies nodig?

Het CCV is beheerder van het 7-stappenmodel. Het CCV-jeugdteam biedt ondersteuning en advies over de opzet en uitvoering van het 7-stappenmodel. Mail naar jeugd@hetccv.nl.

5 Gegevens verwerken in het 7-stappenmodel

In het 7-stappenmodel is de gegevensverwerking een belangrijk onderdeel. Dit hoofdstuk beschrijft wanneer en hoe professionals dat zorgvuldig kunnen doen, met verwijzing naar het Modelconvenant jeugdgroepaanpak.

5.1 Modelconvenant jeugdgroepaanpak

In overleg met de politie, het OM, de VNG en Sociaal Werk Nederland (belangenorganisatie voor het jongerenwerk) heeft het ministerie van Justitie en Veiligheid het landelijk Modelconvenant jeugdgroepaanpak ontwikkeld. Dit modeldocument geeft de juridische kaders voor de uitwisseling van persoonsgegevens tijdens het jeugdgroepenoverleg en het vastleggen van persoonsgegevens in het bestand problematische jeugdgroepen.

Het Modelconvenant jeugdgroepaanpak beschrijft de verwerking van persoonsgegevens die nodig is voor het opstellen en gebruiken van het dossier dat over een jeugdgroep wordt vastgelegd.

Het modelconvenant beschrijft de informatie-uitwisseling voor de groepsaanpak in het kader van het jeugdgroepenoverleg tussen de convenant-partners (burgemeester, politie, OM, jongerenwerk) en bij uitzondering een incidentele deelnemer. De deelname van (jeugd)boa/ Toezicht en handhaving over OOV-taken verloopt via de burgemeester.

Het Modelconvenant jeugdgroepaanpak kan ook worden afgesloten voor een samenwerking met gemeenten en partijen op regionaal niveau.

In bijlage 2 van het modelconvenant (en ook in bijlage D van dit 7-stappenmodel) staat beschreven hoe de gegevensuitwisseling voor de coördinatie tussen een persoonsgerichte aanpak Z&V en de aanpak op groepsniveau eruit kan zien. Dit vindt plaats via de procesregisseurs van beide aanpakken of via een convenantpartner die in de beide aanpakken is betrokken.

Het modelconvenant gaat ervan uit dat de domein-overstijgende samenwerking en informatie-uitwisseling in het kader van een persoonsgerichte aanpak Zorg en Veiligheid apart is geregeld. Bijvoorbeeld in het convenant Zorg- en Veiligheids-huis of in een convenant voor een lokale PGA Zorg en Veiligheid.

Artikel 20 Wpg besluit

Aan het modelconvenant moet een 'artikel 20 Wpg besluit' worden toegevoegd. Dit besluit zorgt ervoor dat de politie een wettelijke grondslag heeft om politiegegevens te mogen verstrekken aan de convenantpartners van het samenwerkingsverband. Zonder een dergelijk besluit is gegevensdeling door de politie met bijvoorbeeld het jongerenwerk niet mogelijk. Zie bijlage 3 van het modelconvenant.

5.2 Uitgangspunten bij de omgang met persoonsgegevens

Bij het werken met het 7-stappenmodel gebruiken partners doorlopend persoonsgegevens. Hierbij gelden voor afzonderlijke partijen de volgende algemene uitgangspunten die voortvloeien uit de privacywetgeving (o.a. AVG). Deze zijn ook verwerkt in het Modelconvenant jeugdgroepaanpak:

- beperk je als organisatie tot je eigen taken en wettelijke bevoegdheden bij het verzamelen van persoonsgegevens;
- verwerk alleen persoonsgegevens voor duidelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden;
- deel persoonsgegevens alleen met anderen als dat

voortvloeit uit je wettelijke taken en bevoegdheden, of als dat verenigbaar is met de doelen waarvoor je deze hebt verzameld;
- beperk de opslag/verwerking van persoonsgegevens tot datgene wat noodzakelijk is en bewaar het niet langer dan nodig, of indien van toepassing de wettelijke vastgestelde termijn;
- borg de juistheid en actualiteit van de verwerkte persoonsgegevens. Onjuiste gegevens moeten zo snel mogelijk worden verbeterd of gewist;
- zorg voor passende organisatorische en technische beveiligingsmaatregelen bij het opslaan en delen van persoonsgegevens;
- wees transparant naar betrokkene(n) en zorg dat betrokkene(n) hun rechten op grond van de privacyregelgeving kunnen uitoefenen.

Beperkingen in de informatiedeling

Bovenstaande betekent voor de jeugdgroepaanpak onder andere dat er een rem moet zijn op het gedetailleerd bespreken van individuele jongeren door de convenantpartners. Het bespreken van individuele jongeren in het jeugdgroepenoverleg moet passen bij het doel. Zoals interventies bepalen om het groepsgedrag te beïnvloeden, doorverwijzen naar hulpverlening of aanmelding van een jongere voor een casusbespreking in een Zorg- en Veiligheidshuis of een gemeentelijk casusoverleg.

5.3 Gegevens verzamelen en uitwisselen

De groep

Als het gaat om het verzamelen van gegevens over het gedrag van de groep als zodanig (dus niet op individueel niveau) zijn er geen directe belemmeringen. De procesregisseur of de wijkagent kan bij het wijkteam, een school, de beheerder van een winkelcentrum, of bij de woningcorporatie informeren of de groep daar bekend is en wat er bekend is over het gedrag van de groep. Dat mag op basis van de eigen bevoegdheden altijd en als er een goede aanleiding voor is. Als dat van belang is, kan hij die informatie inbrengen bij de convenantpartners in het jeugdgroepenoverleg.

Individuele groepsleden

Wanneer het gaat om het bij elkaar brengen van informatie over de groepsleden voor de aanpak, dan gaat het om persoonsgegevens. Dit zijn gegevens waarover de convenantpartners beschikken vanuit hun eigen taken en bevoegdheden. Als zij het noodzakelijk achten, kunnen ze deze gegevens verstrekken voor de groepsaanpak. Dit kunnen ook gegevens zijn die een convenantpartner rechtmatig heeft verkregen van een derde voor de eigen taken en bevoegdheden van de convenantpartner. Let hierbij wel op de geheimhoudingsbepalingen die mogelijk van toepassing zijn op de oorspronkelijk ontvangen gegevens.

Positie zorgpartijen en hulpverleners

Zorgpartijen en hulpverleners hebben geen grondslag om gegevens over individuen te verstrekken specifiek voor de groepsaanpak. Zij komen dan al snel in de problemen met hun beroepsgeheim. Zij kunnen wel een rol spelen als een jongere ter sprake komt in bijvoorbeeld een lokale PGA of in het Zorg- en Veiligheidshuis. De gegevensuitwisseling vindt dan uitsluitend plaats tussen partijen die ook daadwerkelijk betrokken zijn bij de individuele casus op basis van een convenant Lokale PGA of het convenant en protocol Zorg- en Veiligheidshuis.

Positie jongerenwerk in de groepsaanpak

Voor jongerenwerkers geldt een beroepscode bij het uitvoeren van hun werk en het delen van gegevens over individuele jongeren. In bijlage E Jongerenwerk en de groepsaanpak staat beschreven hoe jongerenwerkers om kunnen gaan met het delen van gegevens in het kader van de jeugdgroepenaanpak binnen de kaders van hun beroepscode. Deze bijlage is tot stand gekomen met medewerking van de Beroepsvereniging van Professionals in Sociaal Werk (BPSW).

5.4 Verzamelen van online gegevens

Voor het verzamelen van online gegevens voor de groepsaanpak gelden in principe dezelfde uitgangspunten als voor het verzamelen van niet online-gegevens.

De convenantpartners beschikken op grond van hun eigen taken over gegevens. Dat kunnen ook online verkregen gegevens zijn. Als dat noodzakelijk is voor de groepsaanpak hebben zij een grondslag om deze te delen. Daarbij kunnen altijd nog specifieke afwegingen een rol spelen zoals de beroepscode van de jongerenwerker.

In hoofdstuk 4 staat meer informatie over het gebruik van online gegevens.

5.5 De convenantpartners en incidentele deelnemers

De convenantpartners zijn burgemeester, politie, OM en jongerenwerk. De (jeugd)boa / Toezicht en handhaving valt onder verantwoordelijkheid van de burgemeester en kan deelnemen aan de aanpak.
De procesregisseur OOV treedt namens de burgemeester op en is de spil in de groepsaanpak. Hij faciliteert het 7-stappenmodel, coördineert de uitvoering en bevordert de naleving van de zorgvuldigheidsafspraken uit het convenant over de gegevensverwerking. Lees ook bijlage A.
Het jeugdgroepenoverleg is een overleg van de convenantpartners. Zij kunnen eigen informatie of informatie van derden inbrengen die zij op grond van hun eigen taken en bevoegdheden hebben verzameld of ontvangen. Zo heeft de politie op grond van zijn eigen taken contacten met het lokaal team en Veilig Thuis en heeft het OM op grond van zijn eigen taken contacten met de leerplichtambtenaar, de Raad voor de Kinderbescherming en (jeugd)reclassering. Het convenant staat dergelijke bilaterale overleggen niet in de weg. Het is aan het OM en de politie om te bepalen of zij het noodzakelijk vinden om de daaruit verkregen informatie in te brengen in het jeugdgroepenoverleg.

Daarnaast hebben de convenantpartners op grond van hun eigen taken en bevoegdheden ook mogelijkheden om gegevens te verstrekken aan derden. Zo mag de politie bijvoorbeeld gegevens verstrekken aan een Gecertificeerde Instelling (GI) die een jeugdbeschermingsmaatregel uitvoert. Verstrekking aan derden van gegevens die gedeeld zijn tussen convenantpartners vereist altijd voorafgaande afstemming.

Als bilaterale afstemming tussen één van de convenantpartners en een derde partij niet volstaat, kan een derde partij als incidentele deelnemer aansluiten bij het jeugdgroepenoverleg. Daarbij worden geen persoonsgegevens uitgewisseld, tenzij dit op grond van de wettelijke taken en grondslagen van deze partij is toegestaan. Vooraf moet worden bepaald bij welke onderdelen van het overleg deze partij aanwezig kan zijn.

5.6 Uitwisselen van informatie met incidentele deelnemers

Derde partijen kunnen betrokken worden bij de jeugdgroepaanpak door middel van bilaterale afstemming met één van de convenantpartners, of door deelname aan een jeugdgroepenoverleg als ‘incidentele deelnemer’. Als met een derde partij wordt afgestemd kan het zijn dat er geen persoonsgegevens mogen worden uitgewisseld. Het kan ook zijn dat alleen één van beide partijen persoonsgegevens mag delen met de ander. Daarnaast kan het zijn dat persoonsgegevens mogen worden uitgewisseld over specifieke groepsleden die bij de derde partij onder behandeling zijn. In alle gevallen geldt dat de hoeveelheid gegevens die gedeeld wordt, beperkt moet blijven tot datgene dat noodzakelijk is voor de taak die de betrokken partijen uitvoeren.

Zorgvuldigheid is van belang als een incidentele deelnemer aan een jeugdgroepenoverleg wordt uitgenodigd. Daarom moet vooraf worden nagegaan of er een bepaalde vorm van gegevensuitwisseling kan plaatsvinden. De convenantpartners geven zelf aan of zij beperkingen hebben voor de gegevens-uitwisseling met een beoogde incidentele deelnemer. Dan kan daar rekening mee worden gehouden. Voor alle niet-convenantpartners geldt dat als zij worden uitgenodigd als ‘incidentele deelnemer’ aan een casusoverleg tussen de convenantpartners, daarbij vooraf afspraken nodig zijn waar het gesprek met hen over kan gaan (zie ook

artikel 4 in het Modelconvenant jeugdgroepaanpak). Daarnaast tekent de incidentele deelnemer vooraf een geheimhoudingsverklaring. De deelnemer neemt - voor zover hiervan sprake is - geen gegevens over individuele groepsleden mee uit het overleg, tenzij dit expliciet wordt afgesproken. In bijlage 1 van het modelconvenant staat een voorbeeld van een geheimhoudingsverklaring.

Bij derde partijen waarmee afstemming nodig is, kan het gaan om lokale partijen/instanties zoals een leerplichtambtenaar, een school, een lokaal (wijk) team, een afdeling Jeugd van de gemeente of een woningcorporatie. Zo kan een jeugdconsulent bijvoorbeeld adviseren of het zinvol is een jongere door te geleiden naar de afdeling Jeugd voor de inzet van jeugdhulp, zonder zelf gegevens in te brengen. Ook kan afstemming nodig zijn met justitiële organisaties zoals de (jeugd)reclassering, de Raad voor de Kinderbescherming of Halt. Dat kan nuttig zijn vanwege de kennis over problematisch groepsgedrag die bij deze organisaties aanwezig is, maar het kan ook dat leden van de jeugdgroep in behandeling zijn bij één van deze organisaties, waarbij het nodig kan zijn om over persoonsgerichte problematiek of maatregelen af te stemmen voor de betreffende jongeren (zie ook bijlage A, tabel A2). De justitiële organisaties beschikken meestal over verwerkings en -verstrekkingsgrondslagen die beter bij het OOV-domein aansluiten dan de genoemde lokale partijen, waardoor persoonsgerichte afstemming in het jeugdgroepenoverleg het meest voor de hand ligt bij deelname door de genoemde justitieorganisaties.

5.7 College van B en W en gegevensverstrekking uit het sociaal domein

Er is geen expliciete wettelijke basis voor het college van B en W om gegevens over individuele jeugdigen uit het sociaal domein te verstrekken aan de burgemeester of een van de andere convenant-partners voor de duiding van jeugdgroepen. De bevoegdheden van het college van B en W in het sociaal domein richten zich op het bepalen óf, en zo ja welke, voorzieningen uit het sociaal domein ingezet moeten worden voor de zelfredzaamheid en participatie van een inwoner. In de regel gebeurt dit op aanvraag van de inwoner of naar aanleiding van een zorgmelding.

Het verstrekken van gegevens over individuele leden voor de jeugdgroepenanalyse valt buiten die scope.

Het college van B en W heeft de mogelijkheid om op grond van de namenlijst uit het jeugdgroepen-overleg een analyse te maken op groepsniveau van problematieken die daar spelen. Het college verstrekt vervolgens uitsluitend de analyse op groepsniveau voor de groepsaanpak. Voor de analyse zal het college persoonsgegevens van individuele groepsleden moeten gebruiken.
Dat kan alleen als het college onderbouwt waarom en in welke gevallen dit verenigbaar is met haar sociaal domeintaken. Bijvoorbeeld omdat de aanpak van problematische jeugdgroepen onderdeel is van het jeugdbeleid van de gemeente op grond van artikel 2.1 Jeugdwet[3]. Daarnaast zal het college moeten onderbouwen waarom zij van mening is dat het gebruik van persoonsgegevens voor een analyse op geaggregeerd niveau proportioneel is voor de groepsaanpak en geen onnodig nadelige effecten voor de individuele jongere zal hebben.
Van belang is daarbij het moment waarop een dergelijke analyse wordt gevraagd. Er moet sprake zijn van een problematische jeugdgroep op basis van de analyse die de convenantpartners zelf hebben gemaakt (stap 2B of stap 3).

Het college kan een ambtenaar bevoegd maken om de noodzakelijke gegevens te gebruiken voor de analyse. Daarbij is het van belang dat het proces van de analyse en de rapportage zo zijn ingericht dat de privacy van de individuele jeugdgroepleden wordt beschermd.

Op het moment dat in het plan van aanpak de interventies of voorzieningen van individuele jeugdigen worden besproken, kan een jeugdconsulent namens het college adviseren over de mogelijke inzet van jeugdhulp of jeugdbeschermingsmaatregelen op grond van haar jeugdwettaken. Daarbij hoeft er niet direct sprake te zijn van het verstrekken van persoonsgegevens uit het sociaal domein aan de convenantpartners.

Hoe het college hiermee omgaat moet kenbaar zijn voor inwoners. Dat kan door een apart besluit van het college van B en W als verwerkings-verantwoordelijke of als onderdeel van het jeugd-beleid vastgesteld door de Gemeenteraad en gepubliceerd op internet.

[3] Artikel 2.1 van de Jeugdwet draagt de gemeente op beleid vast te stellen o.a. gericht op het vroegtijdig signaleren en voorkomen van opgroei- en opvoedingsproblemen, het verstreken van het opvoedkundig klimaat in o.a. wijken en buurten, het herstellen en versterken van de eigen mogelijkheden en probleemoplossend vermogen van de jeugdige.

Stroomschema convenant groepsaanpak

De informatie-uitwisseling tussen de verschillende partijen is in onderstaand stroomschema in beeld gebracht.

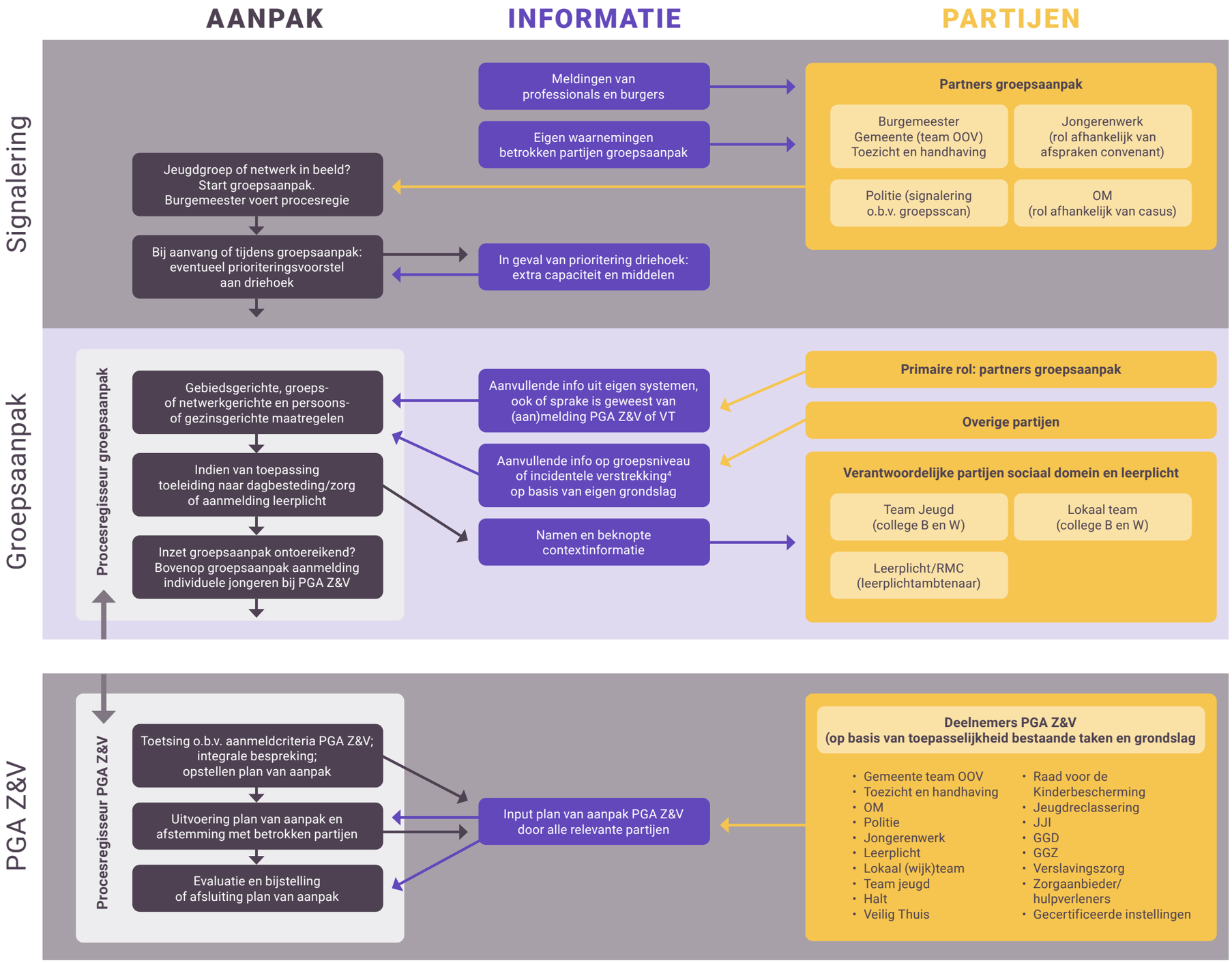

Toelichting

Signalering

De procesregisseur staat in nauw contact met Toezicht & handhaving, politie en jongerenwerk en ontvangt van hen signalen die kunnen duiden op problematisch groepsgedrag. Daarbij gaat het om informatie die deze partijen tijdens hun werkzaamheden verzamelen dan wel ontvangen van derden (denk aan meldingen en aangiften bij politie).
Als de procesregisseur op basis van de ontvangen informatie concludeert dat er sprake is van problematisch groepsgedrag, dan start hij een groepsaanpak. Hij kan ervoor kiezen om een prioriteringsvoorstel (beleidsadvies met een concept plan van aanpak) in te dienen bij de driehoek. Bij prioritering wordt extra capaciteit vrijgemaakt voor de aanpak van de betreffende jeugdgroep of -netwerk. Dit verzoek kan ook in een later stadium worden ingediend.

Groepsaanpak

Op basis van nadere informatie op persoons- en groepsniveau van bovengenoemde partners, aangevuld met informatie op groepsniveau en 'incidentele verstrekkingen[4]' van derden, voert de procesregisseur regie op de totstandkoming van een groepsduiding en een plan van aanpak. Het plan van aanpak kan gebiedsgerichte, groepsgerichte en persoonsgerichte maatregelen bevatten.
Als de partners constateren dat zij een groepslid in het verleden hebben aangemeld bij een persoonsgerichte aanpak op het gebied van zorg en veiligheid (PGA Z&V; waaronder ZVH- en PGA-aanpak vallen) of dat zij in het verleden een Veilig Thuis-melding hebben gemaakt waar een groepslid bij betrokken was, dan betrekt de procesregisseur contextinformatie over deze aanmelding bij het vormgeven van persoonsgerichte maatregelen (als onderdeel van de groepsaanpak).
Als inzet vanuit het sociaal domein of door de leerplichtambtenaar passend is, kan de procesregisseur de namen van de betreffende groepsleden met beknopte contextinformatie aan de betreffende afdeling of ambtenaar doorgeven.
Als de problematiek rond een individueel groepslid daar aanleiding toe geeft, kan deze worden aangemeld bij een PGA Z&V.

PGA Z&V

Komt een aangemeld groepslid in aanmerking voor een casusbehandeling in een PGA Z&V, dan stellen alle relevante partijen in een casusoverleg een brede en integrale probleemanalyse op persoonsniveau op. Daar hoort ook een plan van aanpak bij. Tijdens de uitvoering van het plan van aanpak stemmen de partijen regelmatig af en passen zo nodig de aanpak aan.
De procesregisseur PGA Z&V en de procesregisseur groepsaanpak stemmen onderling af over relevante ontwikkelingen in beide aanpakken. Een lokale PGA of een bespreking in het ZVH verloopt via het convenant dat van toepassing is op die betreffende lokale PGA, dan wel op dat betreffende Zorg- en Veiligheidshuis.

[4] Een incidentele verstrekking is een verstrekking van persoonsgegevens op basis van verstrekkingsgrondslagen van de verstrekkende partij en verwerkingsgrondslagen van één of meer van de partners.

6 De persoonsgerichte aanpak Zorg en Veiligheid (PGA Z&V)

De PGA Z&V is de verzamelterm voor een persoonsgerichte aanpak 'zorg en veiligheid' vanuit een lokale PGA of Zorg- en Veiligheidshuis. In de praktijk blijken de groepsaanpak en de PGA Z&V vaak in elkaars verlengde te liggen. Je schakelt naar andere domeinen en partners buiten de convenantpartners en dat vraagt om extra aandacht in de afstemming. In dit hoofdstuk staan handvatten over hoe je dat op een verantwoorde manier doet.

Definitie PGA Z&V

In het 7- stappenmodel gebruiken we als definitie voor een persoonsgerichte aanpak zorg en veiligheid: een domein-overstijgende aanpak waarbij partners uit de strafrecht/OOV-keten, zorgketen en het sociaal domein samenwerken om een jongere te ondersteunen op weg naar zelfredzaamheid en participatie, om ernstig overlastgevend en crimineel gedrag door de jongere te verminderen en recidive te voorkomen.

Jeugdgroepenoverleg

Binnen de groepsaanpak wordt altijd ingezet op (online) groepsgerichte, gebiedsgerichte of persoons/gezinsgerichte interventies.
Als het jeugdgroepenoverleg tot de conclusie komt dat meer ondersteuning of intensievere aandacht voor een groepslid nodig is of als er sprake is van zwaardere, complexe of langdurige (multi) problematiek bij een jongere, dan wordt hij aangemeld voor een PGA Z&V. In het overleg wordt besloten welke partner zorgdraagt voor de aanmelding en welke informatie daarbij kan worden verstrekt. Idealiter is dit de procesregisseur groepsaanpak.
Een 'lokale PGA' ligt meestal niet bij het lokaal team, maar loopt vaak via de afdeling OOV van de burgemeester.

Zorg- en Veiligheidshuis

Een PGA Z&V kan ook worden ingezet als een jongere een strafbaar feit heeft gepleegd. Als blijkt dat er zwaardere inzet nodig is of een combinatie van zorg en straf, dan kan deze jongere aangemeld worden voor een PGA in het Zorg- en Veiligheidshuis (ZVH). Daar wordt beoordeeld of de casus voldoet aan de criteria van het ZVH.

6.1.1 Aanmelding bij leerplichtambtenaar, sociaal domein en PGA Z&V

Vanuit de groepsaanpak kan op basis van de analyse worden besloten om (een van) de jeugdgroepleden aan te melden voor ondersteuning of hulpverlening vanuit het sociaal domein, de leerplichtambtenaar of een PGA Z&V. Het jeugdgroepenoverleg beslist welke partner zorg draagt voor de doorgeleiding of aanmelding.
Lokale teams voeren in het algemeen alleen de sociaal domeintaken uit en eventueel de regie bij multiproblematiek binnen het sociaal- en zorgdomein. Om precies te zijn onderscheiden we vijf aanmeldmogelijkheden:

1. Melding bij de leerplichtambtenaar (conform artikel 16 Leerplichtwet 1969).
2. Melding bij het lokaal (wijk)team of CJG voor de inzet van vrij toegankelijke (jeugd)hulp.
3. Melding bij het lokaal team of via het college van B en W voor de toeleiding naar het sociaal domein (conform Jeugdwet, Wmo 2015, Participatiewet of Wet gemeentelijke schuldhulpverlening) voor de inzet van voorzieningen uit het sociaal domein zoals jeugdhulp of schuldhulpverlening.
4. Aanmelding voor een zogenaamde 'lokale PGA' via de afdeling OOV van de burgemeester.
5. Aanmelding voor een PGA bij een Zorg- en Veiligheidshuis.

Het modelconvenant beschrijft in artikel 11 de procedure om individuele jongeren door te verwijzen naar ondersteuning door het sociaal domein (jeugdhulp/ schuldhulp/ Wmo/ Participatiewet) of leerplicht, of naar een lokale persoonsgerichte aanpak (PGA) of het Zorg- en Veiligheidshuis (ZVH).

6.1.2 Knip in gegevensuitwisseling tussen groepsaanpak en PGA Z&V

Een PGA Z&V kan onderdeel zijn van de bestrijding van problematisch groepsgedrag. Maar: er zit een knip tussen de gegevensverwerking van de convenantpartners jeugdgroepaanpak en die van convenantpartners bij een PGA Z&V. Bij een PGA Z&V kunnen alle partijen zitten die betrokken zijn bij de individuele jongere, dus ook partijen die verder niet betrokken zijn bij de aanpak op groepsniveau.

- **De convenantpartners jeugdgroepaanpak** analyseren gezamenlijk de groep en de groepsdynamiek. Daarin staat de vraag centraal: hoe zorgen we dat het problematisch gedrag van de groep stopt en welke maatregelen zijn daarbij nodig op groepsniveau, op gebiedsniveau en op individueel niveau. Zij bespreken de signalen en voegen hun eigen informatie én informatie van anderen toe om de vervolgstappen te bepalen.
- Bij een **PGA Z&V** analyseren **de bij een individuele jongere betrokken partijen** uit verschillende domeinen de onderliggende problematiek die leidt tot het probleemgedrag om tot een gezamenlijke aanpak te komen. Afhankelijk van de situatie kunnen interventies, zorg en ondersteuning uit strafrecht, zorg en sociaal domein een rol spelen.

De PGA Z&V heeft een ander doel, een andere samenstelling van betrokken partijen en daarmee een andere diepgang van gegevensverwerking dan het jeugdgroepenoverleg.
De samenwerking binnen een lokale PGA Z&V wordt geregeld in een apart convenant.
Als de jongere wordt aangemeld bij een Zorg- en Veiligheidshuis is de samenwerking geregeld in het Convenant en protocol Zorg- en Veiligheidshuis.

De knip tussen de gegevensverwerking bij een jeugdgroepenoverleg en die bij een lokale PGA Z&V-overleg is noodzakelijk om de privacy van de individuele jongere te beschermen. Voor de afstemming tussen beide gremia gelden dan ook strikte voorwaarden.

6.1.3 Afstemming tussen jeugdgroepenoverleg en PGA-overleg

De afstemming tussen jeugdgroepenoverleg en PGA-overleg kan het beste plaats vinden via partijen die in beide aanpakken vertegenwoordigd zijn. Als een jongere wordt aangemeld voor een PGA Z&V, neemt idealiter de procesregisseur groepsaanpak namens de burgemeester deel aan de PGA Z&V.

De procesregisseur kan voor de groepsaanpak relevante informatie uit het PGA Z&V-overleg - in afstemming met de verstrekkers - betrekken in zijn coördinerende rol bij de groepsaanpak. Ook andersom kan hij relevante informatie uit de groepsaanpak inbrengen in het PGA Z&V-overleg of rechtstreeks delen met de procesregisseur lokale PGA of Z&V. Deze informatie dient zich uiteraard te beperken tot datgene dat noodzakelijk is. Het kan dus niet gaan om de volledige analyse of uitgebreide informatie over lopende zorgtrajecten. Het kan wel gaan om coördinatie-informatie, informatie die nodig is om acties op elkaar af te stemmen en te voorkomen dat de aanpakken elkaar in de wielen rijden.

Van belang daarbij is dat in beide overleggen steeds wordt afgesproken welke informatie over en weer wordt gedeeld. In het jeugdgroepenoverleg wordt afgesproken welke informatie wordt gedeeld met het PGA Z&V-overleg en andersom.

Hoofdregel daarbij is dat de partner die informatie heeft ingebracht in een overleg, zeggenschap houdt over zijn eigen informatie en het laatste woord heeft of zijn informatie gedeeld mag worden met het andere overleg. Op die manier kan elke partner zijn eigen verantwoordelijkheid voor gegevensverstrekking en ten opzichte van de jongere waar maken.
Binnen de Zorg- en Veiligheidshuizen is deze werkwijze voor de overdracht naar andere overleggen al geïmplementeerd.

In bijlage D staat beschreven hoe de gegevensuitwisseling voor de coördinatie tussen een persoonsgerichte aanpak Z&V en de aanpak op groepsniveau eruit kan zien. Dit vindt plaats via de procesregisseurs van beide aanpakken of via een convenantpartner die in beide aanpakken betrokken is.

Voorbeeld: Thijs is vanuit de groepsaanpak aangemeld bij de lokale PGA voor een individuele aanpak. De groepsproblematiek, de rol van Thijs daarin en de invloed van de groep op de problemen van Thijs is dan relevant om te komen tot een PGA. Het ligt voor de hand dat politie en afdeling OOV en de PGA-specialist daarbij betrokken zijn. Zij kunnen in het jeugdgroepenoverleg op hoofdlijnen de voortgang terugmelden en belangrijke signalen vanuit het jeugdgroepenoverleg over positieve of negatieve ontwikkelingen meenemen in de PGA.

Hulp en advies nodig?

Het CCV is beheerder van het 7-stappenmodel. Het CCV-jeugdteam biedt ondersteuning en advies over de opzet en uitvoering van het 7-stappenmodel. Mail naar jeugd@hetccv.nl.

Verbeter de aanpak van jeugdgroepen en deel je ervaringen

Draag bij aan de verdere verbetering van de aanpak jeugdgroepen en problematisch groepsgedrag en stuur je casuïstiek en ervaringen op naar het CCV. Mail naar jeugd@hetccv.nl. Jouw voorbeeld geeft anderen inspiratie en aanknopingspunten voor hun aanpak.

Bijlage A | **Partijen en hun rol in de groepsaanpak**

Het is essentieel om de regie, de rollen en taken goed vast te leggen. In tabel A1 en A2 staat een globale omschrijving van de rollen en taken van alle mogelijke partijen.

Onder de tabel A2 is per partij een uitgebreidere beschrijving opgenomen van de taken en rollen van de partners in de driehoek: gemeente, OM en politie.

TABEL A1 – ROLLEN EN TAAKOMSCHRIJVING VAN DE CONVENANTPARTNERS BIJ DE GROEPSAANPAK

Convenantpartners nemen deel aan het jeugdgroepenoverleg. Zij zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de duiding van jeugdgroepen, het formuleren van de aanpak en zij bepalen welke leden van de groep worden aangemeld bij een PGA, Jeugdteam of bijvoorbeeld leerplicht. De convenantpartners zijn gezamenlijk verwerkingsverantwoordelijke in de zin van de AVG. Dit betekent onder andere dat de procesregisseur gegevens voor de groepsaanpak verwerkt namens de gezamenlijke convenantpartners.

CONVENANTPARTNERS	ROL IN DE GROEPSAANPAK
Burgemeester	De burgemeester is de regiehouder in het proces. Hij is verantwoordelijk voor het organiseren van het proces en het verzamelen van informatie in de eerste stappen. De burgemeester stelt een procesregisseur aan die verantwoordelijk is voor de ondersteuning en coördinatie van het werkproces.
Procesregisseur	Namens de burgemeester is de procesregisseur onder andere verantwoordelijk voor het verbinden van tactische en bestuurlijke doelen en het maken van afspraken tussen de partijen. Daarnaast monitort de procesregisseur de resultaten.
Politie	De politie richt zich op het handhaven van de openbare orde en informeert de betrokken partijen in het proces. Zij vergaart informatie en (vroege) signalen via de wijkagent, stelt de groepsscan op om de jeugdgroep in kaart te brengen en deelt deze informatie met de driehoek in een standaardrapportage groepsscan. De wijkagent is het eerste aanspreekpunt in de wijk. Via contacten met buurt-bewoners en via social media krijgt de wijkagent inzicht in wat er speelt. En kan dit inbrengen in het jeugdgroepenoverleg.
Openbaar Ministerie	Het OM is verantwoordelijk voor de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde en vanuit die taakstelling is het OM - waar nodig - ook betrokken bij de groepsaanpak. Het OM sluit aan bij het jeugdgroepenoverleg samen met de politie en de gemeente. Het OM bepaalt (op basis van de WJSG) of en welke informatie kan worden gedeeld.
(Jeugd)boa (Toezicht en handhaving)	De jeugdboa is inzetbaar als reguliere handhaver en specialist in het monitoren van jeugdgroepen. Een (jeugd)boa is in dienst van de burgemeester.
Jongerenwerker	Jongerenwerkers staan het dichtst bij de jongeren. Vanuit deze rol hebben zij het beste zicht op de bewegingen van de jongeren en weten ze wat er speelt, zowel online als offline.

TABEL A2 - ROLLEN EN TAAKOMSCHRIJVING VAN INCIDENTELE DEELNEMERS BIJ DE GROEPSAANPAK

Incidentele deelnemers zijn andere partijen die een bijdrage aan de aanpak kunnen leveren. Bijvoorbeeld omdat zij informatie verstrekken aan de convenantpartners of omdat zij een rol spelen bij de acties die worden uitgezet in het kader van de groepsaanpak.

INCIDENTELE DEELNEMERS	ROL IN DE GROEPSAANPAK
Jeugdteam	Het jeugdteam biedt jongeren hulp bij problemen en kan worden ingezet in situaties waarbij hulpverlening in een vrijwillig kader kan bijdragen aan het oplossen van problemen. Het college van B en W stuurt het jeugdteam aan.
Leerplichtambtenaar	De gemeentelijke leerplichtambtenaar heeft de bevoegdheid om op te treden bij schoolverzuim. In de gemeentelijke instructie voor de leerplichtambtenaar is opgenomen met welke partijen hij moet samenwerken bij de uitvoering van zijn taken.
Scholen	Scholen bieden onderwijs. Daar waar jeugdgroepenproblematiek ook leidt tot risico's voor de veiligheid op of in de directe omgeving van school, kan de school een rol spelen in de jeugdgroepenaanpak. Daarnaast kan de school de politie informeren als zij informatie heeft over strafbare feiten of openbare ordeverstoringen.
Woningcorporatie	De woningcorporatie kan nuttige informatie inbrengen over signalen die vanuit de wijk worden ontvangen, kan betrokken worden bij het treffen van gebiedsgerichte maatregelen en heeft daarnaast een goed beeld van de ontstaansgeschiedenis van wijkgerelateerde problematiek.
Overige partners in de strafrecht- en civiele keten	De gecertificeerde instellingen (Jeugdreclassering en Jeugdbescherming, de reclasseringsorganisaties (3RO) en de Raad voor de Kinderbescherming kunnen op basis van hun wettelijke taken en bijbehorende informatiepositie een waardevolle adviesrol vervullen in de groepsaanpak. Zij beschikken over expertise over risicojongeren en kunnen als dat nodig is hun bevoegdheden inzetten op individuele jongeren. De Raad voor de Kinderbescherming heeft zowel taken op het terrein van het civiel recht als op het gebied van strafrechtelijke afdoening van delicten die door minderjarigen worden gepleegd.

Taken en rollen van de driehoek

Gemeente

De burgemeester is verantwoordelijk voor onder meer de openbare orde en veiligheid (OOV). De proces-regisseur groepsaanpak treedt op namens de burgemeester in het kader van zijn OOV-taken en:

- heeft de regie in de uitvoering namens de convenantpartners;
- functioneert als schakel tussen tactische en bestuurlijke doelen en de uitvoering ('verbindings-officier', 'aanspreekpunt', 'makelaar', 'spin in het web');
- organiseert, beheert en voert regie op de uitvoering van de werkprocessen op basis van de afgesproken doelen en resultaten in het online en offline domein;
- realiseert een effectieve en efficiënte overleg- en netwerkstructuur waarin bijvoorbeeld vroeg-signalering goed tot haar recht komt;
- treedt op als technisch voorzitter;
- realiseert een doelgerichte en effectieve aanpak van problematische jeugdgroepen en groepsgedrag (de online aanpak maakt hier expliciet deel van uit);
- maakt afspraken met afdelingen en diensten binnen de gemeentelijke organisatie en externe betrokken partijen over de gezamenlijke werkwijze, capaciteit, financiën en voorzieningen die nodig zijn

en die vanuit iedere organisatie worden geleverd;
- maakt en monitort operationele afspraken met betrokken partijen over de inzet met betrekking tot een specifieke jeugdgroep;
- monitort en evalueert de voortgang en resultaten, signaleert actief knelpunten, pakt deze op of adresseert deze;
- adviseert en rapporteert aan de driehoek;
- zorgt voor een tijdige en goede communicatie richting het bestuur (college van B en W en gemeenteraad).

Openbaar Ministerie

Het Openbaar Ministerie regisseert de opsporing. Deze regierol vereist een strakke interactie met de politie op waarheidsvinding in het kader van de opsporing. Maar ook met partijen als de Raad voor de Kinderbescherming, jeugdreclassering en justitiële jeugdinrichtingen werkt het OM nauw samen.

Het is belangrijk dat de procesregisseur en de regisseur vanuit het OM goed afstemmen zodat preventieve en justitiële interventies elkaar versterken in plaats van frustreren.

De politie

De politie heeft vanuit haar informatiepositie (signaleren en adviseren) en taakstelling een eigen verantwoordelijkheid om de beide regisseurs in positie te brengen zodat zij hun regierol goed kunnen uitvoeren.

Bijlage B | **Informatievragen**

Tabel B1 benoemt voor elke stap een aantal vragen die beantwoord moeten worden. In de rechterkolom staat aangegeven wat voor soort informatie nodig is.

In stap 1 mogen alleen signalen en gegevens op groepsniveau worden gebruikt.
Stap 2 bestaat uit 2 delen: op de eerste plaats de informatieverzameling om te beoordelen of er sprake is van een problematische groep die nader geanalyseerd moet worden. En op de tweede plaats, als blijkt dat er sprake is van een problematische groep, kan er gestart worden met het in kaart brengen van de personen die deel uitmaken van de groep en de onderlinge relaties. Daarbij worden persoonsgegevens gedeeld en verwerkt. Hier zijn privacyregels van toepassing.

TABEL B1 - INFORMATIEVRAGEN

STAP	DE PROCESREGISSEUR STELT DEZE VRAGEN	VRAGEN OVER ONLINE SIGNALEN (VOOR ZOVER BESCHIKBAAR BIJ PARTNERS)	KENMERKEN VAN DE INFORMATIE EN ACTIES
1. Signalen over groepsgedrag delen	• Wat zien en merken we aan problematisch groepsgedrag?	• Zijn er online signalen die duiden op problematisch groepsgedrag?	• Enkelvoudige signalen over problematisch groepsgedrag. • Observaties vanuit het werk en de omgeving.
2. Beoordelen groepsgedrag Eerst wordt vastgesteld óf er sprake is van een jeugdgroep die problematisch gedrag vertoont en een plan van aanpak rechtvaardigt.	**Stap 2 A** • Wat doen ze? • Hoe erg is dat? • En is het zo erg dat er sprake is van een problematische jeugdgroep? • Is er een noodzaak om een plan van aanpak op te stellen?	• Welke sentimenten leven er online? • Draagt dat bij aan zorgen over het problematisch gedrag?	• Informatie over aard en omvang van de jeugdgroep op groepsniveau.
	Stap 2 B • Als er sprake is van een problematische jeugdgroep: wie zitten daar in? • Kan de politie een groepsscan opstellen	• Als er sprake is van een problematische groep: - Welke leden hebben onderling contact online? - Komt het online netwerk overeen met het offline netwerk?	• Informatie over aard en omvang van de jeugdgroep, eventueel op persoonsniveau.
3. Groepsduiding en concept plan van aanpak maken	• Waardoor wordt het problematisch groepsgedrag veroorzaakt? • Hoe en met wie kunnen we de groep aanpakken? • Wat is daar voor nodig? • Wat adviseren we?	• Welke verklaringen voor het groepsgedrag vinden we online? • Kan een deel van de aanpak online plaatsvinden? • Hoe kan online informatie helpen bij de aanpak?	• Informatie over de aard, ernst en omvang van het problematisch gedrag, op niveau van de groep, locatie en persoon. • Inzicht in groepsdynamiek en rollen in de groep. • Inzicht in de typen problematiek die spelen binnen de groep op verschillende domeinen (geaggregeerd niveau).

STAP	DE PROCESREGISSEUR STELT DEZE VRAGEN	VRAGEN OVER ONLINE SIGNALEN (VOOR ZOVER BESCHIKBAAR BIJ PARTNERS)	KENMERKEN VAN DE INFORMATIE EN ACTIES
4. Adviseren en prioriteren	• Wat is de aard en omvang van het problematische gedrag? • Welke aanpak werkt bij deze jeugdgroep en wat vergt dat aan inzet?	• Wat is de aard en omvang van het online problematische gedrag? • Kan een deel van de aanpak online plaatsvinden? • Hoe kan online informatie helpen bij de aanpak?	• Informatie over andere jeugdgroepen (afwegen). • Besluit tot al dan niet prioriteren van de jeugdgroep, inclusief randvoorwaarden.
5. Vaststellen plan van aanpak	• Welke interventies spreken we af om de jeugdgroep aan te pakken? - Gebiedsgericht - Groepsgericht - Persoonsgericht • Welke jongeren melden we aan bij: - PGA Z&V - Lokaal team/sociaal domein - Leerplichtambtenaar - Andere individuele hulp of ondersteuning? • Hoe ziet de afstemming eruit met de PGA Z&V? • Op welke wijze betrekken we andere partijen?	• Welke online kanalen willen we volgen? • Welke mogelijkheden en bevoegdheden zijn daartoe? • Worden op bevel van het OM opsporings-bevoegdheden ingezet die kunnen bijdragen aan het benodigde online beeld?	• Informatie vastleggen in plan van aanpak, met vaste onderdelen als doelen, acties, monitoring.
6. Uitvoeren en monitoren plan van aanpak	• Hoe verloopt het uitvoeren van de aanpak? • Welk effect heeft dat? • Welke bijstelling is nodig?	• Hebben de gezette acties online het vooraf opgestelde gewenste effect?	• Afspraken (mogelijk) bijstellen. • Voortgang in acties en resultaten. • Effecten (op doelen).
7. Afronden en evalueren	• Is de jeugdgroep afdoende aangepakt? Zijn de doelen bereikt? • Welke resterende acties worden bij wie belegd? • Wat zijn de leer- en verbeterpunten uit de aanpak?	• Welke resterende online acties worden bij wie belegd? • Wat zijn de leer- en verbeterpunten uit de online aanpak?	• Beleggen resterende acties en leerpunten vastleggen. • Informeren betrokkene(n). • Tijdig overdragen in het kader van de archiefwet en anonimiseren.

Bijlage C | **Rol van jongerenwerker en politie voor online informatie**

Jongerenwerkers en politiemedewerkers (meestal een digitaal wijkagent) beschikken op basis van hun werkzaamheden over online informatie over wat er leeft onder jongeren. Ook kunnen ze social media inzetten in de communicatie met jongeren en andere bewoners. De jongerenwerker is geen opsporingsambtenaar. Zijn primaire taak is om jongeren in positieve zin te stimuleren en waar nodig aan te spreken en bij te sturen op ongewenst of problematisch gedrag. Informatie over (mogelijke) aankomende incidenten en bepaalde sentimenten die onder jongeren leven kan hij delen in het kader van de groepsaanpak.
Ook kan hij een rol spelen bij het duiden van de jeugdgroep. Voor het delen van informatie over individuele jongeren zal hij altijd een aparte afweging moeten maken op grond van zijn beroepscode (zie bijlage E).

Het maakt daarbij niet uit of de informatie online of offline is verkregen. Bij deelname aan (besloten) online groepen moet de jongerenwerker herkenbaar zijn als jongerenwerker en transparant zijn over zijn motieven voor deelname.

De politie heeft een taak in het handhaven van de openbare orde. Zij kan in dat kader tot op zekere hoogte gerichte informatie ophalen over groepen en individuen, voor zover dit kan in het kader van de reguliere surveillancetaken. De online mogelijkheden zijn hierbij vergelijkbaar met de mogelijkheden op straat. Alleen wanneer sprake is van een opsporingsbevel van het OM (conform de voorwaarden die het Wetboek van Strafvordering daaraan stelt), heeft de politie de bevoegdheid om nadere online informatie in te winnen.

TABEL C1 - ROL VAN JONGERENWERKER EN POLITIE VOOR ONLINE INFORMATIE

	JONGERENWERKER	POLITIE
Functie	Bouwt vertrouwensband met jongeren op, ondersteunt, stimuleert goed gedrag en spreekt aan op risico- of crimineel gedrag.	Observeert, handhaaft en straft.
Scope	Gericht op de jongeren en de buurt.	Naast jongeren ook contact met buurtbewoners.
Doel	Zet social media in om pro-sociaal gedrag te stimuleren en de onderlinge verbinding met jongeren te versterken. Houdt voeling met sentimenten die leven en signaleert aankomende incidenten en sentimenten.	Observeert aankomende incidenten en sentimenten en haalt potentieel strafrechtelijke informatie op van jongeren.
Toepassing	Houdt informatie in openbare bronnen bij met openbare profielen. Mag niet undercover informatie ophalen bij jongeren. Door de relatie met jongeren krijgt een jongerenwerker vaak een inkijk in privé-accounts.	Zoekt informatie in publiek toegankelijke bronnen. Alleen met een opsporingsbevel van het OM kan de politie informatie proberen in te winnen uit besloten omgevingen. Dit gebeurt meestal door specialistische teams.
Type informatie	Heeft inzicht in de situatie van jongeren, wat er leeft, de verhoudingen binnen een groep en waar ze mee bezig zijn.	Heeft inzicht in de situatie van jongeren, wat er leeft, de verhoudingen binnen een groep en waar ze mee bezig zijn.
Delen van informatie	De jongerenwerker is gehouden aan zijn beroepscode. Informatie van privé-accounts kan hij omwille van de vertrouwensband met jongeren niet delen. Alleen bij uitzondering - zoals op handen zijnde incidenten - kan hij informatie uit deze accounts delen met de convenantpartners.	Is bevoegd om informatie waarover hij beschikt, ook over individuele jongeren, te delen met partners.

Online informatie delen met convenantpartners op groepsniveau in stap 1 en 2

In de stappen 1 en 2 kunnen digitale wijkagenten en online jongerenwerkers vergelijkbare informatie inbrengen. Een online jongerenwerker heeft vaak meer informatie over de jongeren als hij toegang heeft tot besloten accounts en/of besloten groepen. Hij is echter gehouden aan zijn beroepscode en zal terughoudend moeten zijn bij het delen van informatie vanwege de vertrouwensband met jongeren (zie bijlage E). De politie heeft deze beperking niet.

Meer specifieke online informatie in stap 4, 5 en 6

Op basis van de weging door de driehoek kan het noodzakelijk worden gevonden om meer online informatie op te halen dan via de gangbare werkwijzen voorhanden is gekomen. In deze gevallen gaat het dan om vermoedens van crimineel gedrag binnen de groep. De politie kan - als zij daartoe bevel krijgt van het OM - opsporingsmethodes inzetten die gericht zijn op specifieke individuen uit de groep, zoals stelselmatige online monitoring en/of het zich toegang verschaffen tot besloten online omgevingen. Mogelijk wordt dit dan niet gedaan door een digitale wijkagent, maar door meer gespecialiseerde teams. Online jongerenwerkers mogen nooit nepprofielen inzetten en kunnen daar ook niet om worden gevraagd door de burgemeester. De procesregisseur kan jongerenwerkers in deze stappen wel vragen om social media in te zetten om pro-sociaal gedrag van jongeren te stimuleren.

Bijlage D | **Afstemming tussen jeugdgroepaanpak en PGA Z&V**

Hier vind je aanwijzingen voor de wijze waarop de procesregisseur van de groepsaanpak (die handelt namens de burgemeester) afstemming kan zoeken met (de procesregisseur van) een Persoonsgerichte Aanpak Zorg & Veiligheid (PGA Z&V), wanneer één van de jeugdgroepleden wordt aangemeld voor een PGA Z&V.

Tijdens de (voorbereiding van de) groepsaanpak kan blijken dat voor één of meer leden van een jeugdgroep of -netwerk een aanpak nodig is waar (ook) andere partijen hun inbreng moeten geven. Om de geconstateerde problematiek effectief te kunnen aanpakken kan het jeugdgroepenoverleg besluiten om deze persoon of personen aan te melden voor een PGA Z&V. Als deze aanmelding leidt tot een behandeling in het betreffende casusoverleg PGA Z&V, neemt idealiter de procesregisseur groepsaanpak namens de burgemeester (die ook deelnemer is van het betreffende samenwerkingsverband PGA Z&V) daaraan deel. De procesregisseur kan dan voor de groepsaanpak relevante zaken betrekken in zijn coördinerende rol bij de groepsaanpak. Ook andersom kan hij relevante aspecten uit de groepsaanpak benoemen in het casusoverleg Z&V of rechtstreeks delen met de procesregisseur Z&V. De informatie die wordt gedeeld, beperkt zich uiteraard tot datgene dat noodzakelijk is en waarover de ontvangers rechtmatig mogen beschikken. Als dat van toepassing is, wordt dit ook afgestemd met de partij die de gegevens aanleverde.

Noodzakelijke gegevens vanuit groepsaanpak naar PGA Z&V

- Vanuit de groepsaanpak kan het nodig zijn om signalen dat het gedrag van een jeugdgroeplid verandert in positieve of juist negatieve zin, te delen met een PGA Z&V. Dit kan namelijk een signaal zijn voor de PGA Z&V dat de aanpak wel/niet werkt en dus wel/niet moet worden bijgesteld.
- Het kan ook zijn dat er in de groepsaanpak interventies worden afgesproken waarvan de verwachting is dat ze impact hebben op de PGA Z&V en dat het daarom wenselijk is om een terugkoppeling te krijgen of die impact inderdaad wordt geconstateerd door de PGA Z&V-regisseur.

Noodzakelijke gegevens vanuit PGA Z&V naar groepsaanpak

- Verwachte effecten PGA Z&V op groepsniveau en wat zinvolle feedback is.
- Bejegeningsadviezen.
- Aangeven bij welk type interventies vanuit de groepsaanpak afstemming is gewenst.

Reikwijdte van de mogelijkheden voor gegevensuitwisseling

De procesregisseur groepsaanpak kan bij de afstemming met een PGA Z&V (in het casusoverleg of rechtstreeks met de procesregisseur) persoonsgegevens delen voor zover de burgemeester dit nodig acht voor het uitvoeren van zijn taken in het kader van openbare orde en veiligheid.

Waar de procesregisseur groepsaanpak namens de burgemeester optreedt, doet de PGA Z&V-procesregisseur dit namens de casusregisseur, die per casus kan verschillen (conform de werkwijze die beschreven is in het Handvat gegevensuitwisseling Zorg en Veiligheid). De mogelijkheden voor gegevensverstrekking aan de procesregisseur groepsaanpak zijn daarom afhankelijk van de verwerkingsgrondslag van de betreffende casusregisseur in het PGA Z&V. Ook de partij die de gegevens in het Z&V-casusoverleg aanleverde, heeft een stem in de vraag of gegevens kunnen worden verstrekt. Dit beperkt de mogelijkheden voor het delen van gegevens uit een PGA Z&V met partners uit de groepsaanpak. Het kan daarom helpen als de procesregisseur groepsaanpak namens de burgemeester deelneemt aan het Z&V casusoverleg. Hoewel die bepaalde persoonsgegevens niet zal mogen 'meenemen', dat wil zeggen registreren of delen met derden, krijgt hij wel een bredere indruk van de betrokkenen die relevant kan zijn voor de groepsaanpak.

(Dit is tevens bijlage 2 in het modelconvenant jeugdgroepaanpak)

Bijlage E | **Jongerenwerk en de groepsaanpak**

Jongerenwerkers, de beroepscode en problematische jeugdgroepen

Deelname aan een jeugdgroepenoverleg kan voor jongerenwerkers dilemma's met zich mee brengen. Op grond van hun beroepscode moeten zij vertrouwelijk omgaan met gegevens over individuele jongeren. Tegelijkertijd is een onderdeel van de opdracht aan jongerenwerk om bij te dragen aan de veiligheid en leefbaarheid in de wijk en daar waar nodig samen te werken met ketenpartners. In dat kader kan het nodig zijn informatie te delen met anderen, ook als een jongere dit niet wil. Hier kan een spanningsveld ontstaan als het gaat om de aanpak van problematische jeugdgroepen, met name als daarbij ingezoomd wordt op individuele jongeren.

Het is van belang dat andere partners in het jeugdgroepenoverleg zich bewust zijn van het feit dat de jongerenwerker een beroepscode heeft. Zij kunnen geen druk uitoefenen om te handelen tegen zijn beroepscode. Maar misschien nog belangrijker: een jongerenwerker die als 'klikspaan' te boek komt te staan, verliest zijn geloofwaardigheid en daarmee zijn invloed bij jongeren. Het kan ook leiden tot ernstige bedreigingen richting de jongerenwerker.
Omgekeerd is het een onderdeel van het werk van de jongerenwerker om een bijdrage te leveren aan het doorbreken van problematisch groepsgedrag. Dat is niet alleen in het belang van de buurt of wijk, maar ook in het belang van de individuele groepsleden.

Taken jongerenwerk

De taken van het jongerenwerk zijn niet wettelijk beschreven. Ze vallen vaak onder de algemene voorzieningen van de Wmo. In de wet zijn geen bepalingen opgenomen over de specifieke taak en de bijbehorende rechten en plichten met betrekking tot het verwerken van gegevens of het verstrekken van gegevens door jongerenwerkers. Er geldt op grond van de wet dus geen expliciete grond voor het verstrekken van informatie aan anderen, noch een wettelijk beroepsgeheim.

In het **beroepsprofiel (2008)**[5] staan de **taken** van het jongerenwerk als volgt geformuleerd:
Jongerenwerkers begeleiden procesmatig groepen jongeren (meisjes en jongens) in de leeftijd van 12 tot 23 jaar in de vrije tijd, in aansluiting op hun leefwereld en sociale omgeving. Primaire doelgroep zijn de kanszoekende jongeren met een lage sociaal-economische status en opleidingsniveau. Het jongerenwerk richt zich op gedragsbeïnvloeding, het leren aangaan van sociale verbindingen met anderen, zoals leeftijdsgenoten, buurtbewoners en organisaties, het bevorderen van persoonlijke ontwikkeling en het stimuleren van maatschappelijke participatie (p. 17).

Met betrekking tot het (bijdragen) aan het **bestrijden van overlast** staat in het beroepsprofiel:
Het bestrijden van overlast in de openbare ruimte is primair een taak van de politie. De jongerenwerker heeft in zijn werk echter ook te maken met deze overlast veroorzakende jongeren. Hierbij heeft de jongerenwerker een taak in het functioneren als bemiddelaar tussen jongeren en de omgeving. In die situatie zal de jongerenwerker zich richten op het bewerkstellingen van gedragsveranderingen bij de jongeren en (de relatie met) hun omgeving, waarbij hij rekening houdt met de doelen die gesteld zijn door derden, zoals overheid en maatschappelijke instanties (p.38).

Als jongeren overlast op straat veroorzaken wordt regelmatig een beroep gedaan op het buurt- of jongerencentrum om dit aan te pakken. Bijvoorbeeld door beter op de jongeren te letten en gegevens van jongeren die overlast bezorgen aan instanties door te geven of aangifte te doen bij de politie. Hierbij wordt aangesloten op de pedagogische invalshoek van het jongerenwerk, waarbij jongerenwerkers een natuurlijke taak hebben in het bijbrengen van normen en waarden. Veel jongerenwerkers vinden het echter lastig daarmee om te gaan. Ze zijn immers solidair met de jongeren en vinden dat zij recht hebben op een eigen plek in de wijk of buurt.

[5] Beroepsprofiel van de jongerenwerker: www.sociaalwerknederland.nl/?file=4226&m=1320760041&action=file.download

Centrale opdracht van het jongerenwerk is om jongeren bij het verkennen van de maatschappij en het ontwikkelen van eigen wegen, actief te ondersteunen. Het melden van overlast staat op gespannen voet met het opbouwen van een vertrouwensrelatie. Om aan dit loyaliteitsconflict tegemoet te komen is het essentieel dat de jongerenwerker er, samen met zijn organisatie, voor zorgt dat er duidelijkheid is bij zowel jongeren, samenwerkingspartners en politie over de handelwijze van het jongerenwerk in de omgang met zaken als overlast en bepaalde vormen van (lichte) criminaliteit. Het opstellen van convenanten met justitie/politie en eigen protocollen rond dit thema kan daarbij uitkomst bieden, zo mogelijk opgesteld met jongeren zelf. Overigens hebben jongerenwerkers geen beroepsgeheim waarop zij zich tegenover politie en justitie kunnen beroepen. Tegelijkertijd zullen er zich altijd situaties voordoen die niet in een protocol of convenant te vangen zijn. Dan zal de jongerenwerker vanuit zijn eigen professionele identiteit en verantwoordelijkheid een afweging moeten maken. In twijfelgevallen is nader overleg met collega's, leidinggevenden en dergelijke sterk aan te raden. (p. 63-64).

Het jongerenwerk wordt dus soms gevraagd om een bijdrage te leveren aan het bestrijden van overlast, maar heeft geen expliciete handhavende taken en beschikt ook niet over bevoegdheden tot het doen van onderzoek. Jongerenwerkers hebben - ook al beschikken zij soms over informatie die in het kader van leefbaarheid of openbare orde en veiligheid interessant is voor de overlegpartners - echter geen spreekplicht anders dan de spreekplicht bij het vermoeden van geweld van professionals tegen jeugdigen en een informatieplicht aan de gezinsvoogd voor zover het informatie betreft die relevant is voor het uitvoeren van de OTS (Ondertoezichtstelling).

Geheimhouding

Hoewel in het beroepsprofiel dus wordt gesteld dat jongerenwerkers geen beroepsgeheim hebben ten opzichte van politie en justitie, hebben zij wel een plicht tot geheimhouding op grond van hun beroepscode. De beroepscode voor professionals in sociaal werk maakt onderdeel uit van de professionele standaard. De Wmo wijst er in artikel 3.1 lid 2c op dat een voorziening (ook een algemene voorziening) wordt verstrekt *in overeenstemming met de op de beroepskracht rustende verantwoordelijkheid, voortvloeiende uit de professionele standaard.*

Jongerenwerkers **kunnen** informatie verstrekken (spreek*recht*) als zij daarvoor toestemming hebben van degene over wie de informatie gaat (beroepscode art. 11). Daarbij geldt echter dat toestemming ten opzichte van een gemeente niet mogelijk is. Gemeenten kunnen wel een andere grond hebben om informatie te mogen verwerken (zie convenant), maar dat is dus iets anders dan dat jongerenwerkers die informatie dan ook mogen (of moeten) verstrekken aan de gemeente als overlegpartner.
Zonder toestemming informatie verstrekken over individuele jongeren kan (wederom spreekrecht):

- Bij een vermoeden van kindermishandeling en huiselijk geweld. Jongerenwerkers doorlopen dan de meldcode of leggen contact met hulpverleners (jeugd- en gezinsprofessionals) die dat kunnen doen.
- Als zij daartoe verzocht worden door de Raad voor de Kinderbescherming in het kader van een onderzoek.
- Om ernstig nadeel en een bedreiging van levensbelangen te voorkomen. We spreken dan over een conflict van plichten. De vragen die helpen bij het maken van een afweging bij een conflict van plichten staan in de begrippenlijst van de beroepscode.

Het gaat hierboven dan wel voornamelijk om informatie over of van individuele jongeren, dus herleidbaar tot een persoon. Informatie over groepen is niet per se tot de persoon herleidbaar en is dus anoniemer. Een jongerenwerker moet er wel altijd rekening mee houden dat wat hij over gedragingen van een groep vertelt, kan worden toegeschreven aan individuele jongeren die aan de betreffende groep zijn gelinkt.

Wat betekent dat voor deelname aan het jeugdgroepenoverleg?

- Het is aan de organisatie van de jongerenwerker om helderheid te geven over de rol van de jongerenwerker bij de aanpak van problematische jeugdgroepen, zijn rol in het jeugdgroepenoverleg en

handvatten te bieden voor het delen van informatie met ketenpartners.

- Wees transparant over je taak en rol als jongerenwerker, ook als het gaat om veiligheid, leefbaarheid en het begrenzen van ongewenst gedrag. En dat je in dat kader, als dat nodig is, samenwerkt met ketenpartners waaronder de politie. Spreek jongeren aan op hun gedrag en wees transparant wanneer je vindt dat je informatie moet delen met ketenpartners.
- Ook al heeft een gemeente of in dit geval het overleg de bevoegdheid om bepaalde informatie te verwerken, dat betekent niet automatisch dat je als jongerenwerker de plicht hebt om informatie te verstrekken - uitgezonderd wettelijke plichten - maar dat je een afweging moet maken.
- Die afweging, naast de gebruikelijke mogelijkheden om de geheimhouding te doorbreken, betekent een afweging in het licht van:
  - doelmatigheid: draagt het verstrekken van de informatie bij aan het doel van het jongerenwerk en de rol die het jongerenwerk heeft?
  - subsidiariteit: is het vertrekken van informatie de enige manier om het doel te bereiken?
  - proportionaliteit: hoeveel informatie en met welk detail is nodig om het doel te bereiken?
- Verstrek als jongerenwerker informatie waar mogelijk anoniem of op groepsniveau. Informatie over groepsgedrag valt niet onder de vertrouwelijkheid van de beroepscode. Indien je acht dat het verstrekken van informatie op groepsniveau bijdraagt aan het vergroten van de veiligheid en leefbaarheid en het doorbreken van het problematisch groepsgedrag, kun je deze verstrekken.
- Als jongerenwerker heb je vaak zicht op wat er leeft binnen een groep en in de dynamiek binnen de groep. Die inzichten kun je delen om tot een inschatting te komen over risico's op escalatie en een analyse van interventies te maken om het problematisch groepsgedrag te doorbreken. Daarbij kun je ook over de rol van individuen binnen de groep spreken, zonder daarbij in detail te treden over bijvoorbeeld de vraag of iemand een strafbaar feit heeft gepleegd. Wel kan informatie over de thuissituatie soms een rol spelen om hulpverlening in te kunnen schakelen. Gedetailleerde informatie over het gezin is dan vaak niet nodig, maar wel de conclusie dat gezien de gezinssituatie het bieden van hulp passend is.
- Informatie die je als jongerenwerker in het kader van een individuele hulp- of ondersteuningsrelatie hebt gekregen blijft tussen jou en de jongere. Die informatie kun je alleen delen met toestemming, of als er 'levensbelangen' in het geding zijn. Onder levensbelangen wordt in de beroepscode van professionals in sociaal werk 'niet alleen fysiek gevaar bedoeld, maar ook andere bedreigingen, zoals bedreiging van het psychisch welbevinden of van het sociale leven'. In deze laatste situatie is het van belang dat de organisatie afspraken heeft hoe je als jongerenwerker een belangenafweging maakt.
- Verstrek geen persoonsgegevens of informatie die op een andere manier te verkrijgen is, bijvoorbeeld vanuit de BRP of andere gemeentelijke bronnen.

Deze bijlage E is tot stand gekomen met medewerking van BPSW, de Beroepsvereniging van Professionals in Sociaal Werk.

Bijlage F | **Werkvormen voor het maken van de groepsduiding**

Het duidingsinstrument van Beke in bijlage G is geschikt voor het maken van een groepsduiding. Daarnaast bestaan er verschillende werkvormen om een integraal beeld van de groep te maken.

1. **Het met elkaar (vooraf) invullen en (live) bespreken van een gestructureerde vragenlijst over de groep**
   Gebruik de informatievragen uit bijlage B om signalen, opgehaalde informatie, strategie op de aanpak en mogelijkheden tot interventie bij elkaar te brengen in de eerste 2 stappen van de aanpak. In stap 3 (groepsduiding en concept plan van aanpak opstellen) komen de partners bij elkaar om de informatie te delen en samen de analyse en concept plan van aanpak te maken.

2. **Het methodisch in kaart brengen van de groepsdynamiek**
   Breng de groepsdynamiek planmatig in kaart door een indeling te maken naar:
   - jongeren die vooral negatief gedrag vertonen en een negatieve invloed (kunnen) hebben op de groep;
   - jongeren die positief gedrag vertonen en een positieve invloed (kunnen) hebben op de groep;
   - leiders van de groep;
   - zogenoemde meelopers die zich laten beïnvloeden.

   Naast deze indeling staat de dynamiek binnen de groep, maar ook met de omgeving, centraal. Door in de groep in te grijpen verandert deze dynamiek. De indeling en dynamiek hebben dus een wisselwerking op elkaar en worden in de aanpak steeds geactualiseerd en bijgesteld. Deze werkvorm is van toepassing op elke stap in de aanpak.

3. **Circulair vragen: een rondvraag onder de betrokken partijen aan tafel om tot een groepsduiding te komen**
   Circulair vragen is een werkvorm om van de 'losse' informatie van de verschillende betrokken partijen die aan tafel zitten tot een integraal beeld te komen. Vóór de sessie beantwoordt elke organisatie kort en duidelijk een aantal vragen die betrekking hebben op de groepsdynamiek.

   Bijvoorbeeld:
   - de 3 belangrijkste kenmerken van de groep,
   - de 3 grootste risico's en zorgen,
   - de 3 meest kansrijke verbindingen op het 'gewone' leven,
   - de belangrijkste spilfiguren in de groep,
   - de belangrijkste sleutelfiguren buiten de groep.

   Incidentele partners betrekken
   Bij deze werkvorm kunnen ook incidentele deelnemers worden betrokken, maar dan moet er wel een zorgvuldig werkproces worden gekozen. Daarin is een nadrukkelijk onderscheid gemaakt tussen de bespreking van groepskenmerken samen met de incidentele partners en de bespreking van persoonskenmerken met alleen de vaste convenantpartners.

   Tijdens de sessie worden alle antwoorden per vraag op een flipover geschreven en vragen de deelnemers elkaar uit tot er een rode draad duidelijk is. Samen vormen alle rode draden de bouwstenen voor de groepsduiding. Deze werkvorm is geschikt om toe te passen in de eerste stappen van de aanpak, waarin de betrokken partijen samen hun bevindingen delen.

Bijlage G | **Duidingsinstrument problematische jeugdgroepen en groepsgedrag** – Bureau Beke

Voor de aanpak van problematische jeugdgroepen maken gemeenten en de partners in het veiligheidsdomein, het sociaal domein en de strafrechtpartners gebruik van het 7-stappenmodel. In dit werkproces gaat het over de signalering en aanpak van jeugdgroepen en netwerken. Daarmee worden problematische jeugdgroepen maar ook fluïde jeugdnetwerken, los-vaste groepen en online georganiseerde jeugdgroepen bedoeld. In de stap 1, 2 en 3 van het stappenmodel wordt vastgesteld of er sprake is van een problematische jeugdgroep en wordt de groep eventueel in beeld gebracht.

Deze handreiking is een hulpmiddel om in de eerste 3 stappen de groep te duiden en relevante informatie met partners uit te wisselen. Voor de stappen 1, 2 en 3 wordt hierna uitgewerkt welke vragen er gesteld kunnen worden en welke informatie relevant is om te verzamelen en delen. Op basis hiervan wordt een groep stapsgewijs steeds diepgaander geduid en komen de ingrediënten van een plan van aanpak in beeld. Om welke stappen gaat het dan?

Stap 1 - Signalen over groepsgedrag delen
Stap 2 - Beoordelen groepsgedrag
Stap 3 - Groepsduiding en concept plan van aanpak opstellen

Voor de duiding van jeugdgroepen kunnen op basis van literatuur en praktijkkennis[6] vier verschillende pijlers en daarbinnen items worden onderscheiden:

- Groepskenmerken
- Impact op de buurt
- Criminaliteit en houding
- Psychosociale problematiek

Het overzicht van deze pijlers en de uitgebreidere beschrijving van de items staan weergegeven in het addendum.

Portret van een fluïde jeugdnetwerk: drugs en bedreigingen

Een groep die in wisselende samenstelling lijkt te opereren van tussen de 15 en 20 personen profileert zich nadrukkelijk op de plekken waar zij rondhangen. De meeste jongeren zijn tussen de 16 en 23 jaar oud. Als de groep aanwezig is, hebben ze een dreigende houding richting burgers en er is sprake van drugsgebruik en -handel. Hoewel een zekere hiërarchie zichtbaar is, ontbreekt het aan organisatie en komen jongeren ook niet voor elkaar op. De dagbesteding van jongeren is beperkt, want lang niet iedereen gaat naar school of heeft werk.

De wijkagent slaagt erin om contact te maken met de groep, ook al gaat dit niet van harte en klagen groepsleden over de manier waarop de politie hen benadert. Verwacht wordt dat de samenstelling en het gedrag van de groep de komende maanden zal veranderen, omdat een aantal jongeren uit de buurt hun gevangenisstraf heeft uitgezeten. Hiermee bestaat het risico dat groepsleden meer normoverschrijdend gedrag zullen gaan vertonen in het publieke domein. De digitaal wijkagent is bezig om een beeld te krijgen van het online gedrag van de groep en de eerste signalen duiden er op dat er vanuit de groep ook online wordt gedeald.

[6] Bureau Beke (2017) Duiding van problematisch jeugdgroepgedrag. Een theoretische verkenning en een praktische handreiking voor het veld.

Stap 1. Signalen over groepsgedrag delen

In deze stap 1 mogen alleen signalen c.q. gegevens op **groepsniveau** worden gedeeld.

Vragen om te beantwoorden

Gemeente, politie, jongerenwerk en boa's gaan om tafel en stellen het volgende vast:

- Welke probleemsituaties zijn er gesignaleerd?
- Wat zien en merken we aan problematisch groepsgedrag?
- Is er mogelijk sprake van een jeugdgroep?
- Hoe groot is de groep of het netwerk en wat zijn de hotspots van de groep?

Items om bij de duiding te gebruiken

Impact op de buurt

	niet	sterk	onbekend
De groep komt bijeen op een of meerdere hot spots	☐	☐	☐
Aanwezigheid en/of gedrag van de groep leidt tot gevoelens van onveiligheid	☐	☐	☐
Aanwezigheid van de groep leidt tot overlast en criminaliteit	☐	☐	☐
De groep maakt gebruik van uiterlijke symbolen om zichzelf te profileren	☐	☐	☐
De groep heeft in de buurt waar zij zich ophoudt een intimiderend karakter	☐	☐	☐

Psychosociale problematiek

	niet	sterk	onbekend
Er is sprake van problematisch middelengebruik (alcohol/drugs) door de groep	☐	☐	☐

Onbekend? Dan is er huiswerk

Voor items die niet kunnen worden beantwoord, wordt de ontbrekende informatie verzameld.

Duiding

Als er op basis van het voorgaande sprake lijkt te zijn van een problematische jeugdgroep, dan is het nodig om meer informatie te verzamelen. Ga door naar stap 2.

Kwalitatieve beschrijving van de jeugdgroep

Datum:.....

Naam groep:.....

Beschrijf de groep, de impact op de omgeving en het problematisch groepsgedrag

.....

.....

.....

.....

Stap 2 – Beoordelen groepsgedrag

Deze stap bestaat uit 2 delen:

A. Convenantpartners verzamelen en delen meer informatie over de groep om te bepalen of er sprake is van problematisch groepsgedrag en een problematische jeugdgroep. Samen beoordelen ze of het noodzakelijk is om een concept plan van aanpak op te stellen.
B. Is dat het geval, dan wordt een namenlijst van de groepsleden opgesteld en maakt de politie een groepsscan.

Stap 2 A – Er wordt vastgesteld óf er sprake is van een problematische jeugdgroep

In deze stap worden de groepskenmerken van de potentiële jeugdgroep en de relevante omgevingsfactoren verkend.

Vragen om te beantwoorden

- Wat doen ze?
- Hoe erg is dat?
- En is het zo erg dat er sprake is van een problematische jeugdgroep?
- Waar kennen de groepsleden elkaar van (buurt, school, sport)?
- Is er een noodzaak om een plan van aanpak op te stellen?

Items om bij de duiding te gebruiken in stap 2 A (aanvullend op stap 1)

Groepskenmerken

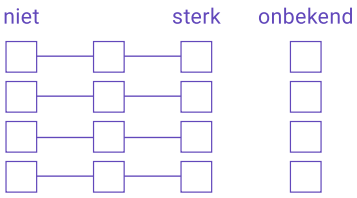

- De groep heeft een lange historie of er is sprake van nieuwe aanwas
- Culturele achtergrond en geslacht van groepsleden lopen uiteen
- Binnen de groep zijn meerdere leeftijdscategorieën te onderscheiden
- Er is sprake van een duidelijk te onderscheiden vaste groep of een fluïde netwerk

Criminaliteit en houding

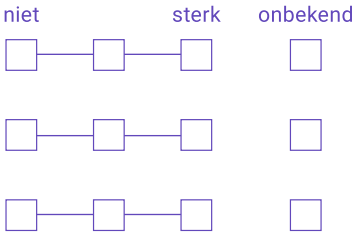

- Groepsleden provoceren, bedreigen en/of intimideren het gezag (zoals politie en boa's)
- Groepsleden zijn aanspreekbaar op hun gedrag en staan open voor contact c.q. activiteiten
- Groepsleden kunnen reflecteren op hun eigen houding, handelen en gedrag

Stap 2 B – Er is sprake van een problematische jeugdgroep of jeugdnetwerk

Als de convenantpartners het er over eens zijn dat er sprake is van een problematische jeugdgroep of fluïde netwerk wordt in deze stap ingezoomd op de individuele leden van de groep en maakt de politie een groepsscan.

Vragen om te beantwoorden

- Wie zitten er in de jeugdgroep (namenlijst)?
- Welke leden hebben onderling contact online? Komt het online netwerk overeen met het offline netwerk?
- Wat weten we van individuele leden met betrekking tot problematisch gedrag?
- Zijn er locaties bekend waar groepsleden in wisselende samenstellingen samenkomen, zoals straat, online, school, huis, café?

Items om bij de duiding te gebruiken in stap 2 B (aanvullend op stap 1 en 2 A)

Groepskenmerken

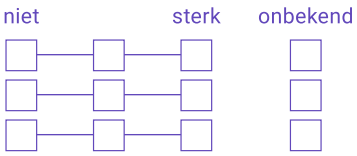

- Groepsleden hanteren online en/of offline bijnamen
- Groepsleden hebben sociale contacten buiten de gemeente/regio
- Online activiteiten van de groep en/of groepsleden zijn of waren zichtbaar

Impact op de buurt

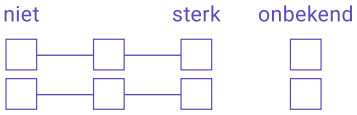

- Groepsleden komen (ook) van buiten de wijk en/of de gemeente
- Groepsleden fungeren als negatieve rolmodellen voor gezinsleden en andere jongeren

Criminaliteit en houding

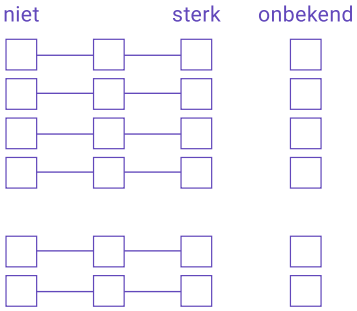

- De groep is buiten de eigen wijk en gemeente crimineel actief
- Het antecedentenpatroon van de groep (frequentie, ernst) is zorgelijk
- Systeem- en straatinformatie over de groep zijn in overeenstemming met elkaar
- Groepsleden maken zich online en/of offline schuldig aan pesten/bedreiging/intimidatie
- Groepsleden maken zich online en/of offline aan seksueel overschrijdend gedrag
- Groepsleden staan bekend als verzetpleger bij aanhouding

Stap 3 - Groepsduiding en concept plan van aanpak opstellen

In deze stap gaat het om het vervolmaken van de analyse van de problematische jeugdgroep en het maken van een concept plan van aanpak. Vanuit de duiding dient er zicht te komen op handelingsperspectieven om het problematisch groepsgedrag te beëindigen of verminderen. Daarbij kan ook inzicht in de persoonlijke omstandigheden van groepsleden een rol spelen. In deze stap wordt gezocht naar input om maatregelen (gebiedsgericht, groepsgericht of persoonsgericht) vorm te geven in het concept plan van aanpak.

Vragen om te beantwoorden

- Waardoor wordt het problematisch groepsgedrag veroorzaakt?
- Welke rollen hebben verschillende leden in de groep?
- Zijn er contacten c.q. banden met andere groepen?
- Opereert de groep lokaal en/of bovenlokaal?
- Is er sprake van wapenbezit en -gebruik?
- Gebruikt de groep voertuigen, zo ja welke?
- Wat is er bekend over de sociale context (ouders, gezinskenmerken, thuissituatie)?
- Wat zijn mogelijkheden en kansen van de leden?
- Zijn de leden te typeren (zorgjongeren, risicojongeren, first offenders, criminele jongeren)?
- Is er sprake van hiërarchie?

Items om bij de duiding te gebruiken in stap 3 (aanvullend op stap 1, 2 A en 2 B)

Groepskenmerken

	niet	sterk	onbekend
• Volwassen groepsleden (24 jaar of ouder) hebben een rol	☐	☐	☐
• Binnen de groep is sprake van hiërarchie	☐	☐	☐
• Binnen de groep speelt groepsdruk een belangrijke rol	☐	☐	☐
• Groepsleden maken deel uit van een crimineel gezin of criminele familie	☐	☐	☐

Impact op de buurt

	niet	sterk	onbekend
• De buurt heeft weinig vertrouwen in daadkracht en optreden door de overheid	☐	☐	☐

Criminaliteit en houding

	niet	sterk	onbekend
• Delicten vinden doelbewust plaats en zijn gericht op financieel gewin	☐	☐	☐
• Groepsleden zijn betrokken bij georganiseerde criminaliteit	☐	☐	☐
• Er zijn zorgen over de hoogte van het recidiverisico van groepsleden	☐	☐	☐

Psychosociale problematiek

	niet	sterk	onbekend
• Groepsleden lijden (mogelijk) aan LVB-problematiek	☐	☐	☐
• Het ontbreekt groepsleden aan een startkwalificatie	☐	☐	☐
• Er zijn zorgen over schoolverzuim door groepsleden	☐	☐	☐
• Groepsleden volgen speciaal onderwijs	☐	☐	☐
• Volwassen groepsleden hebben geen werk c.q. eigen inkomen	☐	☐	☐
• Groepsleden hebben schulden	☐	☐	☐
• Er zijn zorgen over de situatie waarin groepsleden opgroeien	☐	☐	☐
• Er zijn zorgmeldingen gedaan over groepsleden	☐	☐	☐
• Groepsleden hebben een civiel- of strafrechtelijke maatregel opgelegd gekregen	☐	☐	☐
• Groepsleden zijn onderdeel van een persoonsgerichte aanpak (PGA)	☐	☐	☐

Addendum – Pijlers en items om te duiden

Gebruik dit addendum om de groep te omschrijven op basis van de vier pijlers en items.

Groepskenmerken

SAMENSTELLING	
1. Historie	Beschrijf, als dat van toepassing is, de historische context van de groep en de aanwas van nieuwe groepsleden.
2. Homogeniteit	Er kan op verschillende manieren sprake zijn van homogeniteit. Beschrijf in hoeverre dit het geval is qua culturele achtergrond en geslacht van groepsleden en eventueel waarom dit al dan niet problematisch is.
3. Leeftijdsopbouw	Grote leeftijdsverschillen binnen de groep kunnen een risico voor (later) delinquent gedrag zijn. Beschrijf de leeftijdsopbouw binnen de groep op basis van de volgende vier categorieën: 12-minners, minderjarigen, jongvolwassenen (18 t/m 23 jaar), volwassenen (24 jaar en ouder) en indien van toepassing waarom hier zorgen over zijn.
4. Rol van volwassenen	Beschrijf indien van toepassing welke rol volwassen groepsleden (24 jaar en ouder) hebben.
5. Vorm	Beschrijf of sprake is van een duidelijk te onderscheiden vaste groep, van een groep waarbinnen sprake is van subgroepen of van een fluïde netwerk. Geef ook aan uit hoeveel personen de groep, eventuele subgroepen of het netwerk bestaat.

INVLOED GROEPSDYNAMICA	
6. Gebruik van bijnamen	Beschrijf of leden van de groep online en/of offline bijnamen hebben. Zij kunnen hieraan status ontlenen.
7. Hiërarchie en organisatie	Beschrijf in hoeverre sprake is van hiërarchie en organisatie binnen de groep. Illustreer dit bijvoorbeeld door aan te geven of positieve en/of negatieve kopstukken kunnen worden onderscheiden, door te beschrijven in hoeverre dwang en groepsdruk van invloed zijn op het gedrag van groepsleden en door te omschrijven of sprake is van een angstcultuur binnen de groep.
8. Onderlinge verhoudingen	Beschrijf de onderlinge verhoudingen binnen de groep door een beschrijving te geven van de groepscohesie c.q. de sterkte van bindingen binnen de groep.

ANDERE CONTEXTUELE ELEMENTEN	
9. Criminele contacten	Beschrijf of leden van de groep online dan wel offline gemeente- en regio-overstijgende sociale contacten hebben die bekend zijn bij politie en/of OM.
10. Familieverbanden	Beschrijf of leden van de groep onderdeel zijn van gezinnen of families die bekend staan als 'crimineel'.
11. Zichtbaarheid online activiteiten	Beschrijf in hoeverre online activiteiten van groepsleden zichtbaar zijn of waren. Beschrijf indien van toepassing ook wat in relatie tot overlast en criminaliteit kan worden afgeleid uit de zichtbare online activiteiten.

Impact op de buurt

ZICHTBAARHEID	
12. Aantrekkingskracht	Beschrijf of groepsleden enkel vanuit de (eigen) wijk komen of dat groepsleden ook buiten de wijk en/of buiten de gemeente wonen. Dit kan iets zeggen over de ernst van de groep en implicaties hebben voor de aanpak.
13. Hot spots	Beschrijf op welke locatie(s) groepsleden zich veelal ophouden en hoe zij zich daar gedragen.
14. Negatieve rolmodellen	Beschrijf of groepsleden fungeren als negatieve rolmodellen voor gezinsleden (broer, zus) of andere jongeren in de wijk en op welke wijze zij zich manifesteren c.q. hun negatieve invloed kunnen doen gelden.
15. Onveiligheid en overlast/ criminaliteit	Beschrijf in hoeverre het gedrag van de groep leidt tot een onveilig gevoel bij en/of overlast voor burgers en ondernemers. Dit kan worden gedaan door de aard en omvang van overlastmeldingen te omschrijven of door op basis van enquêtes of kwalitatieve informatie over onveiligheidsgevoelens weer te geven. Beschrijf ook waar de onveiligheidsgevoelens en/of overlast en criminaliteit uit bestaan.
16. Uiterlijke symbolen	Uiterlijke symbolen (graffiti, kleuren, logo's) staan in verband met (ernstig) crimineel groepsgedrag. Beschrijf in hoeverre de groep gebruik maakt van uiterlijke symbolen (graffiti, kleuren, logo's) of namen om zichzelf te profileren.

INTIMIDATIE IN DE BUURT	
17. Intimiderend karakter	Beschrijf de mate waarin sprake is van intimidatie door de groep. Dit kan worden geïllustreerd door te beschrijven in hoeverre sprake is van: 1. gericht verbaal of fysiek geweld tegen burgers 2. angst bij burgers en/of ondernemers om aangifte te doen; 3. weggepeste bewoners en/of ondernemers, en 4. vormen van territoriaal gedrag (bijvoorbeeld het claimen van een locatie).
18. Vertrouwen in de overheid	Beschrijf in hoeverre bewoners, ouders en/of ondernemers in de omgeving van de groep vertrouwen hebben in de overheid.

Criminaliteit en houding

ZICHTBAARHEID	
19. Actieradius	Beschrijf de mobiliteit van de groep c.q. het gebied waarin deze (crimineel) actief is. Maak daarbij een onderscheid tussen de wijk, de gemeente, de regio of buiten de regio.
20. Antecedenten	Beschrijf de antecedenten van de groep. Besteed daarbij specifiek aandacht aan de mate waarin groepsleden zich schuldig maken aan drugshandel, High Impact Crimes, middelzware criminaliteit (afpersing, gokken, prostitutie, wapenbezit) en georganiseerde criminaliteit. Geef eveneens aan van welk antecedentenpatroon sprake is in termen van frequentie en ernst.
21. Discrepantie tussen systeem- en straat-informatie	Beschrijf in hoeverre het beeld van de groep op basis van de systeeminformatie overeenkomt met het beeld dat professionals van de groep hebben.
22. Motief en aard delicten	Beschrijf welk motief of welke motieven ten grondslag liggen aan het plegen van delicten (verveling, financieel gewin) en in hoeverre deze gepland of juist spontaan plaatsvinden.
23. Opsporingsindicaties	Beschrijf in hoeverre er aanwijzingen zijn dat groepsleden betrokken zijn bij (georganiseerde) criminaliteit en waar deze aanwijzingen uit bestaan.
24. Recidiverisico	Beschrijf in hoeverre er op basis van de aanwezige informatie uitspraken kunnen worden gedaan over het recidiverisico, hoe hoog dit risico wordt ingeschat en om welke redenen dit het geval is.

GRENSOVERSCHRIJDEND GEDRAG	
25. Pestgedrag/intimidatie/ bedreiging	Beschrijf in hoeverre er sprake is van offline en/of online pestgedrag, intimidatie en bedreiging.
26. Seksueel grensover-schrijdend gedrag	Beschrijf in hoeverre er sprake is van offline en/of online seksueel grensoverschrijdend gedrag.

HOUDING TEGENOVER PROFESSIONALS	
27. Geen respect en intimiderend gedrag	Beschrijf in hoeverre sprake is van een problematische houding richting het gezag (bestuurders, boa's, jongerenwerkers, politie). Dit kan worden geïllustreerd door te beschrijven in hoeverre deze medewerkers worden geprovoceerd, bedreigd en/of geïntimideerd en in welke situaties dit het geval is.
28. Toegankelijkheid	Beschrijf in hoeverre groepsleden bereikbaar en aanspreekbaar zijn voor professionals en om welke reden(en) dit eventueel niet het geval is.
29. Verzet	Beschrijf in hoeverre groepsleden bekend staan als verzetpleger bij aanhouding.

HOUDING	
30. Open houding	Beschrijf in welke mate groepsleden aanspreekbaar zijn op hun gedrag en openstaan voor contact c.q. activiteiten.
31. Reflecteren	Beschrijf in welke mate groepsleden kunnen reflecteren op hun eigen houding, handelen en gedrag.

Psychosociale problematiek

ONDERWIJS EN WERK	
32. LVB-problematiek	Beschrijf in hoeverre er sprake is van (vermoedens van) de aanwezigheid van een lichtverstandelijke beperking binnen de groep.
33. Startkwalificatie	Beschrijf in hoeverre er sprake is van het ontbreken van een startkwalificatie binnen de groep.
34. Schoolverzuim	Beschrijf in hoeverre er sprake is van schoolverzuim binnen de groep en over welke periode dit plaatsvindt of heeft gevonden.
35. Speciaal onderwijs	Beschrijf in hoeverre groepsleden speciaal onderwijs volgen.
36. Werk / inkomen	Beschrijf in hoeverre groepsleden via werk voorzien in een eigen inkomen.

ZORG EN WELZIJN	
37. Financiële problematiek	Beschrijf in hoeverre groepsleden schulden hebben en wat de achtergrond van deze schulden is.
38. Middelengebruik	Beschrijf in hoeverre middelen worden gebruikt door groepsleden. Maak daarbij een onderscheid tussen alcohol, softdrugs en harddrugs. Beschrijf frequentie van en ontwikkeling in gebruik en geef aan in hoeverre (mogelijk) sprake is van verslavingsgedrag.
39. Problematische opvoedsituatie	Beschrijf in hoeverre binnen de gezinnen van groepsleden sprake is van een problematische opvoedsituatie. Dit kan worden geïllustreerd door te beschrijven in hoeverre ouders toegerust zijn op het opvoeden van hun kind (pedagogische onmacht), in hoeverre zij hier verantwoordelijkheid voor nemen (pedagogische onverschilligheid), in hoeverre zij aanwezig zijn (toezicht) en in hoeverre sprake is van psychosociale problematiek binnen het gezin (armoede, werkloosheid en psychische problemen van gezinsleden).
40. Zorgmeldingen	Beschrijf in hoeverre sprake is van zorgmeldingen in relatie tot groepsleden en in welke context deze zorgmeldingen zijn gedaan.
41. Civiel- en strafrechtelijke maatregelen	Beschrijf in hoeverre aan groepsleden civiel- of strafrechtelijke maatregelen zijn opgelegd. Te denken valt aan een OTS of bijzondere voorwaarden.
41. Persoonsgerichte aanpak (PGA)	Beschrijf in hoeverre groepsleden onderdeel zijn (geweest) van een persoons-gerichte aanpak, bijvoorbeeld in de setting van het Veiligheidshuis.

Bijlage H | **Methodologische verantwoording herijking**

Stappen in de herijking

Om tot de huidige herijking van de aanpak van problematische jeugdgroepen te komen is een uitgebreid onderzoek uitgevoerd. Hiervoor zijn een groot aantal partijen betrokken die een rol spelen bij de aanpak van jeugdgroepen. Dit onderzoek vond plaats tussen november 2020 en mei 2021. De onderzoeksopzet is afgestemd met het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid en het Ministerie van Justitie en Veiligheid.

Onderzoeksmethoden

In het onderzoek zijn verschillende methoden met elkaar gecombineerd om tot deze nieuwe versie van het 7-stappenmodel te komen. Het voornaamste doel van elke methode is benoemd:

- Literatuuronderzoek: in kaart brengen wat er in de (wetenschappelijke) literatuur bekend is over fluïde groepen en online groepsgedrag. Daarnaast is gebruik gemaakt van documenten die verschillende gemeenten zelf hebben ontwikkeld in de afgelopen jaren.
- Interviews: knelpunten en verbetermogelijkheden van de aanpak in kaart brengen.
- Casusanalyses: met verschillende partijen is een concrete casus uitgewerkt om inzichtelijk te maken waar het 7-stappenmodel in de praktijk vooral tekort schoot en/of te weinig handvatten bood.
- Werksessies: groepsgesprekken met professionals uit het werkveld, wetenschappers en experts om verbetermogelijkheden uit te werken tot concrete instrumenten of aanvullende documenten.

Literatuuronderzoek

In de eerste fase van het onderzoek is relevante (wetenschappelijke) literatuur bestudeerd op het gebied van fluïde groepen en online groepsgedrag en wat dit voor consequenties heeft voor de aanpak van problematisch groepsgedrag. Daarnaast zijn de relevante documenten bestudeerd die betrekking hebben op het 7-stappenmodel.

Interviews

Parallel aan het literatuuronderzoek zijn gesprekken gevoerd met verschillende gemeenten[7], politie, het OM, jongerenwerkers en een aantal wetenschappers. Deze interviews stonden in het teken van knelpunten die werden ervaren in het gebruik van het 7-stappenmodel. Ook is onderzocht of de aanpak nog aansloot bij recente ontwikkelingen zoals het fluïde karakter van jeugdgroepen en het toegenomen belang van sociale media in het leven van jongeren.

Casusanalyses

In 2 gemeenten zijn casussen geanalyseerd waarbij sprake was van problematisch groepsgedrag. Deze analyse bestond uit het bestuderen van documenten en gesprekken met de betrokken partijen. Dit waren de procesregisseurs van de betreffende gemeenten, politie, wijkagenten, jeugdboa's, jongerenwerk, straathoekwerk en medewerkers van jeugdteams. Op basis daarvan is een analyse gemaakt per casus en zijn de knelpunten en verbetermogelijkheden die daaruit voortkwamen meegenomen in deze nieuwe versie van het 7-stappenmodel.

Werksessies

In aanvulling op de interviews en casusanalyses zijn een drietal werksessies georganiseerd waarin enkele concrete verbetermogelijkheden werden uitgewerkt. Twee van deze werksessies stonden in het teken van gegevensuitwisseling en het ontwikkelen van het stroomschema. Deze is gemaakt als ondersteuning bij de informatie-uitwisseling tussen de verschillende partijen. De derde werksessie stond in het teken van de online aanpak. Bij de sessies sloten, afhankelijk van het onderwerp, vertegenwoordigers aan vanuit gemeenten, politie, OM, het jongerenwerk, de wetenschap en het Ministerie van Justitie en Veiligheid.

[7] Bij gemeenten zijn er gesprekken gevoerd met regisseurs, coördinators, beleidsadviseurs OOV. Daarnaast zijn er gesprekken gevoerd met jeugdboa's, straathoekwerk en jeugdteams.

De uitkomsten van de werksessies zijn aangescherpt in een aantal aanvullende interviews met gemeenten en politie. De concrete instrumenten die in deze stappen zijn ontwikkeld, zijn vervolgens nog in een schriftelijke ronde getoetst bij gemeenten, politie en het OM.

Begeleiding van het onderzoek

Een begeleidingscommissie* heeft in een drietal bijeenkomsten gereflecteerd en geadviseerd op het onderzoek, om te komen tot een door alle organisaties gedragen verbeterd 7-stappenmodel. De commissie bestaat uit een afvaardiging van gemeenten, politie, het Openbaar Ministerie, Sociaal Werk Nederland, Halt, zorg- en veiligheidshuizen, de wetenschap, een vertegenwoordiging van scholen, en het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid.

Het Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving (NSCR) is geconsulteerd in verschillende fasen van het onderzoek en heeft een bijdrage geleverd aan deze verbeterde versie van het 7-stappenmodel.

Continu afstemming met betrokken partijen

Gedurende het gehele proces is er voortdurend afstemming geweest met de verschillende partijen. In de bijeenkomsten met de begeleidingscommissie zijn de tussen- en eindproducten steeds getoetst en waar nodig aangescherpt. Ook zijn de partijen geraadpleegd via interviews, telefonisch contact of via schriftelijke rondes.
In de afstemming met gemeenten zijn steeds verschillende typen gemeenten benaderd om zo recht te doen aan de verschillen tussen regio's en de verschillen in omvang en ervaring met problematisch groepsgedrag.

Producten

Het modelconvenant met bijbehorend stroomschema, die een aanvulling zijn op dit 7-stappenmodel, werden ontwikkeld met privacy-experts van het Ministerie van Justitie en Veiligheid, het Openbaar Ministerie en politie, met informatie van verschillende gemeenten.

*Begeleidingscommissie (2021)

- Rianne de Back, Landelijke jeugdofficier van Justitie, Openbaar Ministerie
- Patrick van den Brink, directeur, het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid
- Corine Duitman, directeur stadsbeheer, toezicht en handhaving, gemeente Rotterdam
- Jan Hamming, burgemeester, gemeente Zaanstad
- Janet ten Hoope, directeur Halt, bestuurslid Sociaal Werk Nederland
- Jan Dirk de Jong, lector aanpak jeugdcriminaliteit, Hogeschool Leiden
- Esther Jongeneel, clustermanager Zorg en Veiligheid, gemeente Utrecht
- Peter Oskam, burgemeester, gemeente Capelle aan den IJssel
- Marijke Prins, plaatsvervangend afdelingshoofd Veiligheid in sociaal domein, Ministerie van Justitie en Veiligheid
- Anja Schouten, portefeuillehouder Zorg en Veiligheid, Politie Nederland
- Eric van 't Zelfde, directeur, College De Brink

Onderzoek

- Danique van der Burg, Andersson Elffers Felix
- Lieke Groen, Andersson Elffers Felix
- Ruben Jansen, Andersson Elffers Felix
- Geconsulteerd: Evelien Hoeben (NSCR) en Jeroen van den Broek (Partner in Crime)

COLOFON

Het Ministerie van Justitie en Veiligheid bracht verschillende partners samen voor de herziening van het 7-stappenmodel: werkproces aanpak problematische jeugdgroepen en groepsgedrag. Daarnaast leverden wetenschappers en uitvoerende professionals van gemeenten, politie, Openbaar Ministerie, VNG, Sociaal Werk Nederland en de Beroepsvereniging van professionals in sociaal werk (BPSW) een waardevolle inhoudelijke bijdrage om het 7-stappenmodel aan te laten sluiten bij de huidige praktijk. Deze professionals werken in zowel kleine, als middelgrote en grote gemeenten, verspreid over Nederland.
Bureau Beke paste het duidingsinstrument aan op dit herziene 7-stappenmodel.

Tekst
Frannie Herder, het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid
Bart de Goeij, Ministerie van Justitie en Veiligheid
Nicole Langeveld, het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid
Léon Sonnenschein, programma Privacy en Gegevensdeling zorg en veiligheid, Landelijke stuurgroep zorg en veiligheid

Eindredactie
Anniek van Baren, het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid

Fotografie
Shutterstock, Unsplash, Marnix Schmidt (blz. 17), Liesbeth Dingemans (blz. 24), Nelleke Uenk (blz. 40)

Vormgeving
Woltera Niemeijer, CO3

@ Het CCV, juni 2023